

Prieš lietuvių grafiką reikia nusiimti kepurę

Pašnekesys su dailininku Romu Viesulu

Ponia Jūrą ir Romą Viesulų užklupome jau besipakuojančius kelionėn apie pasaulį, kurios gale — Romos miestas. Nenorėdami ilgiau trukdyti, be jokių įžančių, žymiajam grafikui tuoj pat ir metame klausimą.

— Kaip amerikiečių spauda skelbia, trečią kartą Jums "Guggenheim Fellowship" paskirta už užsibrėžtą sukurti grafikos seriją, aptariamą žodžiais: "intermedia aspects of image and sounds relations". Mūsų skaitytojams būtų įdomu plačiau ir detaliau sužinoti, kas tai būtų per temą, kokiais ji estetiškesnė bei kitokias problemas keltų ir kokia grafikinė technika visa tai būtų įkūnijama?

Šitame amerikiečių spaudos aptarime lygiai kaip ir ketinamame darbe, čia aptariamas daugiau darbo pobūdis kūrybinių išraiškų savybės, negu tema, tikra ta žodžio prasme. Taip ir Guggenheim Fondacijai temos nesakiau, o tik daviau gan detalią apybraižą, kokio pobūdžio baigtas darbas turėtų būti ir kokius techniškus aspektus jis turėtų apjungti. Žinoma, kad temą aš turiu, ir jos aspektai gali keistis kūrybos procese, bet techniškai, bent man, intencijos yra aiškios. Noriu sukurti ciklą grafikos priemonėmis, kuris irgi apjungtų ir garso elementus. Galimas dalykas, kad ir tridimensinę struktūrą, galimas dalykas ir judesį. Štai čia turime apie ketvirtą elementų tam pačiam maiše. Kokį žulkį pavyks iš to maišo ištraukti, kokią galutiną formą baigtas darbas įgaus, šiuo momentu dar sunku pasakyti. Dar tik užuominos mano galvoj. Kartais darbo eigoj dalykai keičiasi radikaliai. Aš jų nevaržau ir leidžiu jiems keistis, jei tai išsako tą pačią mintį kita priemone ar kitu vaizdu.

— Ar tai nebūtų paliečiama ta pati problema prie kurios, kaip kai kurie tvirtina, kamavosi ir M. K. Čiurlionis, būtent — spalvų bei aplamai meno pavertimas muzika ir atvirkščiai?

— Ne. Čia neketinu ko nors paversti ir ką nors kita. Panašių bandymų yra buvę ir tikriausiai jų bus. Mano uždavinys — vieną priemonę papildyti kita tam pačiam kūrybinės išraiškos tikslui, nes kelios išraiškos priemonės skirtingais būdais gali ban-

dyti reikšti tą patį. Tuo bent tikimasi "stipresnės", gal net daugiau efektyvios kūrybinės komunikacijos su žiūrovu. Žinoma, čia yra viena iš pažiūrų, kuriai nebūtinai visi turi tikėti.

— Kodėl Jūs savo projektui ikūnyti pasirinkote Romą? Kas ten Jus traukia? Kiek laiko ten pasiliksite? Ar visą laiką ten gyvensite, ar pasikilsite po Europą ir kitur?

— Roma yra daugiau sutapimas, nei pasirinkimas. Mūsų universitetas turi ten savo meno mokyklos skyrių, į kur buvau siunčiamas dvejimems metams dėstyti. Ten būčiau vykęs ir visai nepriklausomai nuo Guggenheim premijos. Kartą ten įsikūrus, gal normalu būtų tikėtis praleisti tenai ir kūrybinį metą. Šiaip Romą, savo skoniu, vadinčiau vienu iš patraukliausių Vakarų Europos miestų. Nors šitai yra daugiau meno istorija, negu šių dienų vitališkas miestas. Būnant Europoj, daugiau laiko žadame praleisti vis dėlto pačioje Romoje, nes ten būsiu jau išsirengęs studiją savo darbams, o žmona žada tęsti savąsias studijas. Žinoma, dar liks ilgos itališkos vasaros, per kurias žadame, išsigiję kokią kalamasę, pavažinėti po Italiją ir kitur. Abu tikimės, kad tam bus progų.

— Pasakykite, kas čia yra su mūsų žmonėmis? Vos tik kas gauna kokią subsidiją, tai tuoj vyksta į užsienį. Nėgi šitame krašte trūksta pieštukų ar rašalo?

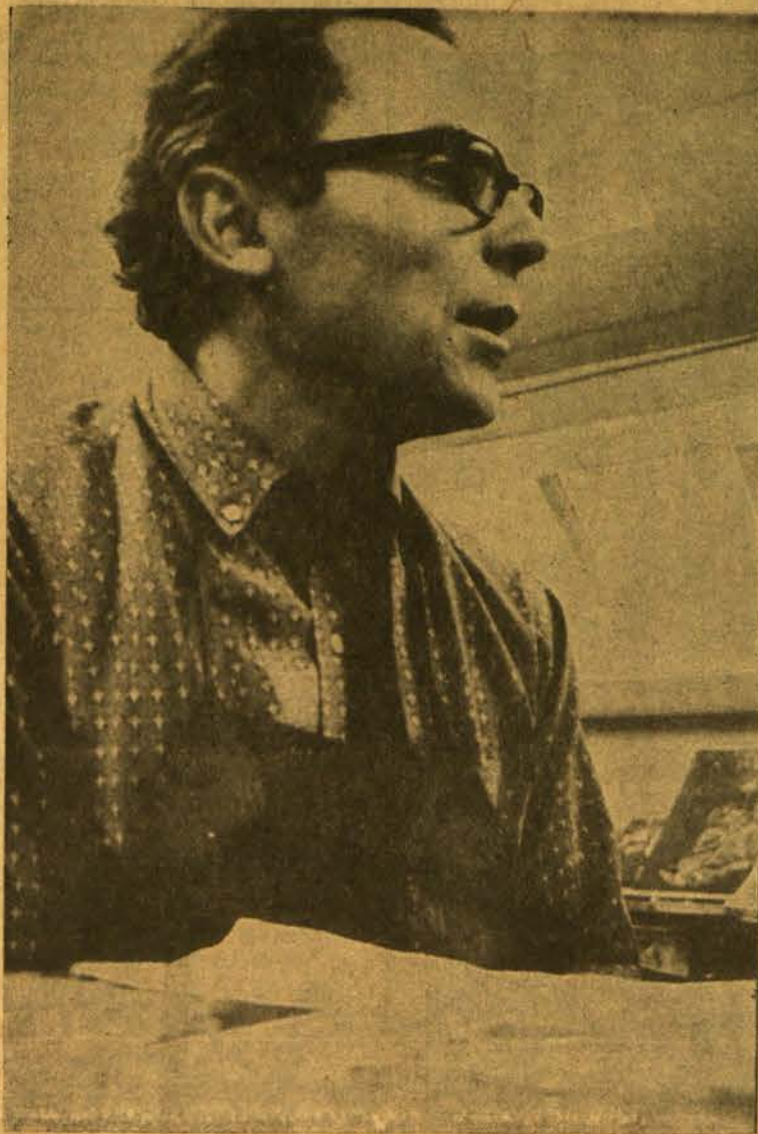
— Mano galvojimu, priežastys yra dvejopos. Pirmą, parankiai pasitaikiusi suma duoda galimybių pakeisti aplinką ir bent kokiems metams ar daugiau apbėgti nuo kasdieninės rutinos; o antrą, yra grynai praktiškų motyvų. Tas pats pinigais, pasiliekant šiame krašte, dvigubai greičiau išslystų, nieko nemačius ir niekur nekeičiant. Toms vadinamoms "inspiracijoms" aš turiu ribotą tikėjimą — jei jų turi, tai turėsi, ir baloj sėdėdamas, gi jei jų nėra, tai nubėgimas į kokias Balearų salas ar į Grenadą mažai ką padės. Žinoma, nėra abejonės, kad kiekviena kelionė yra pamoka arba informacija, jei taip norėtumėt sakyti. Gal būtų, kad žmogus tuo ir užsikreiti. Pasidėjus metą kitą ramiai, ima nieštėti padai.

— Kaip aplamai žiūrėti į grafikos situaciją šiandieninio meno raidoje? Kokia imatote grafikos ateitį ir kur ir kokie, Jūsų manymu, yra dar nepalietieji jos plotai?

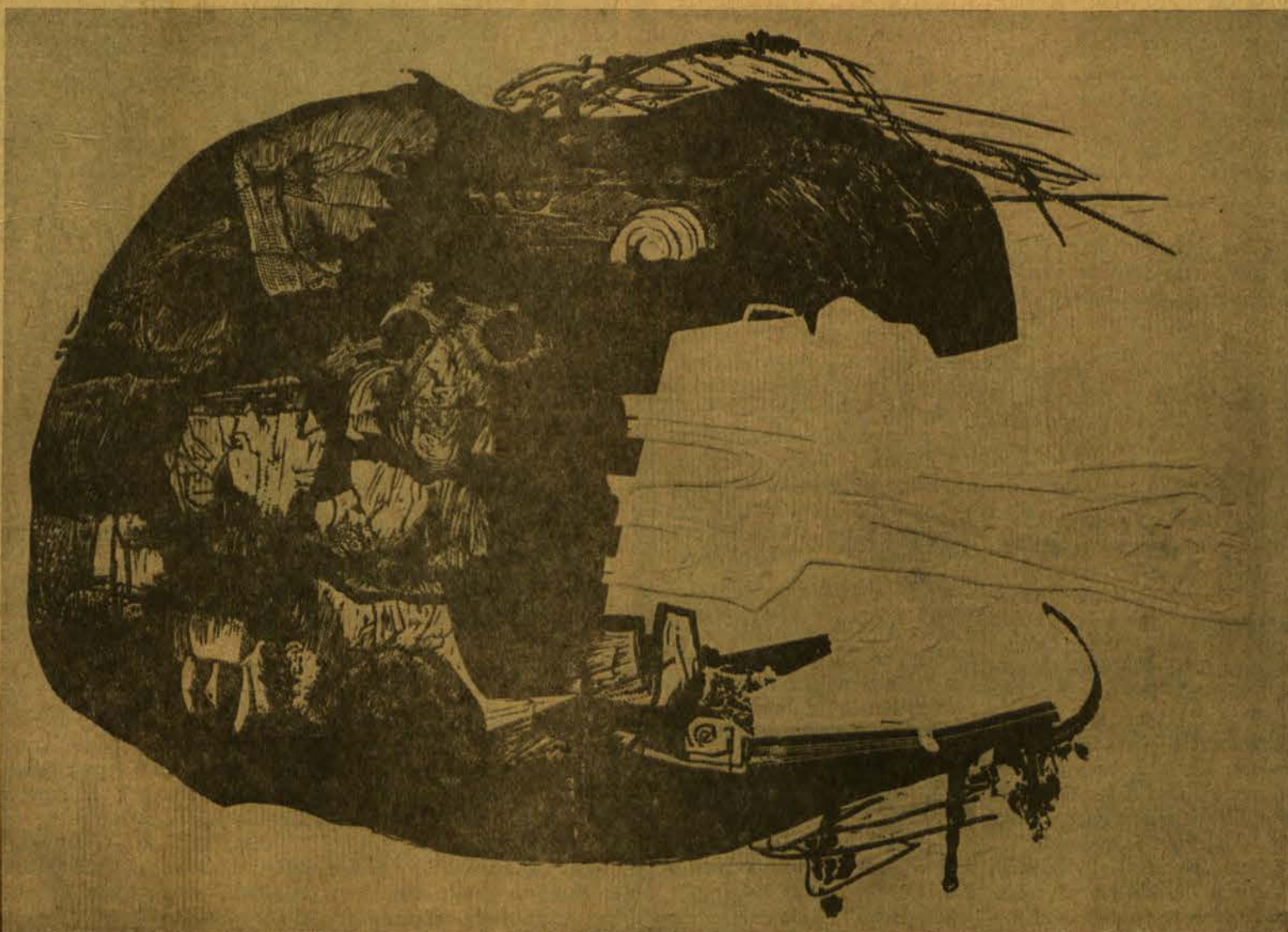
— Grafikos pozicija dabartiniam meno gyvenime, gal būtų, ir pasauliniu mastu, yra gana konservatyvi. Kaip tapyba ir skulptūra yra pridariusi geroką pusšimtį salto mortale kilpų, yra išsivairčiusi į visus papiečius ir išlaužiusi kone visus pakelės medukus, tai tuo tarpu grafika palyginti laikėsi gan ramiai, ir, tur būt, galima ją pavadinti "geruoju" meno šeimos vaiku. Didžiausią abstrakcinio ekspresionizmo, optinio meno ir "pop" sūkuriai ją vargiai yra palietę. Jei ir taip, tai žinių vis dėlto yra labai ne-

daug. O tų visų krypčių atspindys grafikoje yra palyginti mažas. Tam reikšiniui yra daug gerų privalumų. Grafikoje meno vertybės per paskutinių kelių dešimtmečių bėgį pasirodė esančios daugiau pastovios. Sakoma, kad tapyboje tapytojas yra tik to vertas (arba tik tiek "geras"), kiek paskutinis jo paveikslas... Skamba kaip paradoksas, bet tai yra gana žiauri tiesa. Pavyzdžiui, iš neseniai prasiautusių abstrakcinio ekspresionizmo yra užsilikę "malonės" stovyje vos keli dailininkai, kuriais rimtai domimasi; visi kiti, nors fiziškai gyvi, bet, taip vadinamame, meno katilė yra vaikščiojantys lavonai. Nemaža jų, vėjams pasikeitus, šoko kabintis ir desperatiškai keistis į naujas kryptis. Labai nedaugeliui tai pavyko. Yra keistas šio krašto meno gyvenimas: senų vilkų nieks nenori. Grafikoje situacija yra visai kita. Ji neturėjo tokių staigių pražydimų, kaip, pavyzdžiui, tapybos kryptis, bet neturėjo ir tokių nuosmūkių. Per paskutinius dešimt metų yra atėjus visai naujas prieauglis, bet šitam miške matyti daug ir senų vilkų.

Kituose pasaulio kraštuose situacija gal nebūtų visai ta pati, ir reikia manyti, kad tos atmainos ten yra mažiau impulsyvos ir staigios. Nors mano išpuždiu, yra tiesa, kad JAV meno gyvenimo įtaka yra gana užkrečianti ir kitiems. Tos seismografiškos bangos pasiekia tik kitus kraštus vėliau. Čia man prisimena Pulgio Andriūšo posakis: Kai tikrenybė amerikiečiai yra jau seniai išvaryti iš Šiaurinio Vietnamo, pagal Australijoj gautus laikraščius, jie dar vis žygiuoja į šiaurę...

Romas Viesulas

Romas Viesulas

Autoportretas lyg bulvė (Nuotrauka Albert R. Carlisle)

Klausiate, kokia grafikos ateitis ir jos dar nepalietieji plotai? Į šitą klausimą reiktų atsakyti kitu klausimu: Kokia aplamai yra meno ateitis? Ogi dievai žino. Viena, kas yra aišku, ir labai aišku, kad stovime prieš absoliučiai neribotą galimybių periodą. Tur būt, nėra nei tos minties, nei to techniško aspekto kas mums būtų negalima arba "neliečiama". Galimybės yra fantastiškos. Aš nemanau, kad šis laikotarpis, kuriame mes dabar gyvename, turi daug talentų. Šis yra mokslininkų etapas. Pradžios šimtmečio meno galiūnai baigia išmirti ir turim būrių būrius ir samčių samčius nykštukų, špilų ir blusų. Bet šio laikotarpio meno išraiškų.

— Kaip vertintumėte mūsų lietuviškosios grafikos kelių praeityje ir dabar? Kur randate jos stiprybę ir silpnę? Ar galima būtų priskirti jai kokį specifiskai lietuviškąjį bruožą? Kokia apskritai dabartinė jos situacija laisvajame pasauly ir nūdieninėje Lietuvoje?

— Apie lietuvišką grafiką, kaip grupę ar kryptį, mano manymu, galima tik kalbėti apie Lietuvoj esančią grafiką. Čia svetur mes esam daugiau pavieniai, paskiri meno individai, negu grupė kokia nors prasme. Kiek tų bendrų bruožų buvo, jie ištypo, mums augant paskiruose svieto kampuose. Ir esam daugiau "grafikai lietuviai" negu "lietuvių grafikai". Čia skamba kaip žodžių žaidimas, bet jame yra daug tiesos. Mes visi išlikom sąmoningai lietuviai, bet kiek mūsų to ypatingo lietuviško bruožo yra, tai jau kitas klausimas.

Grafika Lietuvoj, manyčiau, turi savo dar užsilaikiusį bruožą. Gal jis nėra absoliučiai išskirtinis ir vienkartinis, nes toj grafikoje atspindi geografiniai-etnografinis aspektas: Šiaurės Rytų Europa. Bet ji yra nors konservatyvi, bet kietai, beveik užsispyrusiai sava: prisirišusi prie savo žemės, jos miestų, jos legendų. Kaip tapyba Lietuvoj bando bū-

Kertinė Parastė

MOKSLO IR KŪRYBOS DIENAS PLANUOJANT

Stebint šiandieninę lietuviškos išeivijos raidą, matomas džiugus reiškinys: vis daugiau ir daugiau mūsų, ypač čia išsimokslinusios jaunosios kartos, pasiekia gana aukštą mokslo, švietimo ir kitokio kultūrinio klogo pozicijas. Ne vieno lietuvių reikšmės šiose srityse toli prašoka lietuviškosios bendruomenės ribas. Tačiau ne vienas jų, savo specialybėje dirbančiam, reikia gyventi, grynai geografinė prasme, atokiai nuo kompaktiškų lietuvių kolonijų. Pagaliau ir organizuoti bendruomenei akcentuojant savo gyvatoje labiau visuomeninę veiklą, mokslinių bei kūrybinių sričių specialistui nėra jau pirmos eilės interesas reikštis kaip visuomenininkui. Ir tai yra savaime suprantama, nedarant čia kam nors kokių priekaištų. Bet tai drauge yra ir pavojus intelektualui atkristi nuo savo etniškojo kamieno.

Vis dėlto, turint nemažą ir vis didėjantį skaičių čionykščių lietuvių intelektualų, būtų klaida bendruomenei prieš juos užsimerkti, būtų taipgi skaudu, jei intelektualai nuo savo lietuviškųjų pagrindų visai atšoktų. Atvirkščiai, mums dabar kaip tik yra ir gal tokia vienintelė proga sukurti šakotą lietuviškąją išeiviją, kurios specifinis bruožas nebūtų vien tik neįtakingo paprasto darbininko, bet ir plačiai pripažinto intelektualo, mokslininko, kūrėjo tipas. Pagaliau būtina jau kiekvienam įsisąmoninti, kad modernios laikų lietuvių tauta pasaulinį pripažinimą išsikovoję ir gali dar stipriau išsikovot

ne ginklu ir ne milijoniniu savo gausumu, o tik intelektualiniu ir kūrybiniu pajėgumu.

Reikia atsiminti, kad šitai kažkaip intuityviai suvokė jau nuo 19-to amžiaus vidurio prastas lietuvis žemdirbys, visomis išgalėmis siųsdamas savo vaikus į mokslo, be kurių vargu ar būtų pabūdęs mūsų tautinis atgimimas ir nepriklausomoji Lietuva.

Negalėtume pasakyti, kad mokslui ir kultūrai yra abejinga ir šiandieninė laisvoji mūsų išeivija. Ne kartą šviesiai tai liudija pavienės ir organizuotos visuomenės šios krypties apraiškos. Tai liudija ir laiks nuo laiko šaukiami Kultūros kongresai. Tačiau Kultūros kongresai vyksta gana atokiais tarpais. Todėl jau ne kartą buvo ir spaudoje keliamos mintys, kad tarpus tarp Kultūros kongresų reikia užpildyti kokiomis nors mokslo ir kūrybos dienomis bei šiaip intelektualinių pajėgų susibėgimu vienon vieton pastudijuoti ir pasvarstyti kultūrinės mūsų situacijos, susitikti, susipažinti, pasikeisti nuomonėmis, pasijusti vienos tautos vaikus, apjungti ir ryšio nenutraukti.

Ir atrodo, kad tai šiemet jau bus ir įkūnyta. Spaudoje pasirodė žinia, jog tokios Mokslo ir kūrybos dienos, iniciatoriams palaikant ryšį su JAV Lietuvių Bendruomenės Centro valdyba, šiemet lapkričio 26—30 dienomis įvyks Čikagoje. Kaip informacija skelbia, pagrindiniai šių Mokslo ir kūrybos dienų tikslai yra keturi: "Pirma, sudaryti sąlygas moks-

Šiame numery

- Mokslo ir kūrybos dienas planuojant.
- Prieš lietuvių grafiką reikia nusiimti kepurę.
- Partijos kanceliarija kultūrinių suvažiavime.
- Vlodo Šlaito eilėraščiai.
- Ar reikalinga remonto Santvaro Dana?
- Jorge Luis Borges novelė.
- Drobė, bronzos ir daina Los Angeles mieste.
- Universitetas įsigijo lietuvių periodikos rinkinį.
- Kultūrinė kronika.
- Moterų gyvenimas.

R. Gibavičius

Dominikėnų bažnyčia Vilniuje (medžio raižinys)

Ar reikalinga remonto Santvaro Dana?

Keletas pastabų dėl operos libreto

VYTAUTAS ALANTAS

Kodėl ne? Galima kalbėti apie operos muziką, libretą, dekoracijas ir t. t., tačiau, kalbant apie operos spektaklį, vis dėlto pirmą galvoti kreipiamas dėmesys į muziką, o libretas dažniau dingsta už kompozitoriaus, dekoratoriaus ir solistų nugaros. Daug yra operos mėgėjų, bet ar daug iš jų žino apie libretų autorius? Aš esu daug kartų matęs Faustą, Carmen, Traviatą, bet man niekad neatėjo į galvą mintis domėtis jų libretais. Opera yra ne dramos, o muzikos kūrinys. Ir galų gale rašytojui, rašančiam libretą, dėl operos prigimties nėra įmanu išvystyti kokių ypatingų charakterių, nei kažkokių intrigu sugalvoti. Libretas yra išdainuojamas, o neiškalbamas, o dainuojant, teksto reikia nedaug.

Stasys Liepas „Draugo“ kultūriname priede rašydamas apie

„Stasio Santvaro libretą literatūrinės vertės klausimu“ (Draugas, gegužės 31 d. 1969 m.) sako, kad jis rašęs savo straipsnį „Šią operą jau išvydusiems“. Tai gi, aš tą operą „išvydau“ ir per visą spektaklį tepagavau iš viso libreto tik vieną kitą solistų ir choro žodį, o visa kita nusinėšė muzika. Kitaip sakant, kone visas libretas man, eiliniam klausovui, dinga, dinga muzikos garsuose. Aš tuo nenoriu pasakyti, kad dėl to rašytojas nesistengtų parašyti gerą libretą, aš tik noriu pasakyti, kad praktiškai žiūrovas eina į teatrą pasigėrėti operos muzika, o ne nustatinėti libreto „literatūrinės vertės“. Pagaliau jis to ir negalėtų padaryti, jei ir norėtų, nes, kaip aukščiau pastebėjau, solistai ir choras dainuoja taip, kad klausovas tesugautų tik vieną kitą žodį, — taip būdavo Kau-

per šio pavasario gastroles Detoroite Metropolitan operos spektakliuose, taip buvo ir per „Danos“ premjerą.

Be abejo, libretas dar nėra vien tik žodžiai: čia dar yra intriga, charakteriai, konfliktai, istorinis ar šių laikų fonas, vietoje ir t. t., tačiau, imant griežtai dramatinio požiūriu, operos libretas nėra dramatinis veikalas, o tik dramatinio veikalo griaučiai. Jokia opera neturi ir negali turėti smulkmeniškai išvystytų charakterių: operų charakteriai tėra tik charakterių schemas. Faustas yra nusivylęs mokslininkas fantastas, Mefistofelis blogio ir klastos idėjos inkūnijas, Margarita naivi, sentimentali miesčionėlė, Traviata susibankrūtijusi sentimentali kurtizanė, Carmencita sveika, temperamentinga, vyru kolekcioniuojanti merga, Butterfly — šeimos židinio ir

Vladas Šlaitas

ZOLYNĖLIS

Esu žolynėlis,
pervežtas iš savo krašto
į svetimo krašto žemę,
ir už tai man sunku siūbuoti be savo žemės,
ir už tai man sunku siūbuoti be savo krašto.

AMŽINAM ATMINIMUI

Vysnios peržydi greitai.
Bet jų žydėjimas
toks stiprus ir svaiginantis,
kad jo užtenka man iki sekančio vysnių žydėjimo.
Ir tavo meilė
buvo trumpesnė už vysnių žydėjimą,
bet ji liko širdy amžinam ir šviesiam atminimui.

UKMERGISKIS DANGUS

Smulkmenų
neprisimenu.
Tik žinau, kad jisai,
ukmergiskis dangus,
buvo tūkstantį kartų platesnis už mano gyvenimą.
Ypač tas ukmergiskis dangus,
kuris vasaros naktį
ryliai plaukė virš seno ir snaudžiančio miesto sodo.
Tai jisai,
ukmergiskis dangus,
šviesią vasaros naktį
man įdėjo širdin didžiai platų aukštaičio mostą.

PAVASARĮ

Tai ne žali debesėliai dangui.
Tai lapai.
Tai pavasar'o medžių lapai dangui siūbuoja.
Būtu gera sudėti širdį į vieną lapą
ir daugiau nebegrįžti.

AGUONŲ GAISRAS

Tos aguonėlės perdegė ir dingo.
Bet širdy
paliko vasaros gaudaus prisiminimas:
aguonos supasi
ir vasaros dangui
lepusioja didelis aguonų gaisras.

(Is spaudai paruosto eilėraščių rinkinio
Aguonų gaisras)

Nuotrauka Vytauto Maželio

ištikimybės simbolis ir t. t. Čia paminėtos operų didvyrių garsios ne dėl to, kad libretų rašytojai jas tokias sukūrė, bet dėl to, kad kompozitoriai išgarsino jas muzikos garsais. Goethės Faustas ir kitų operų didvyriai yra žinomi ir literatūroje, bet vargu ar jie būtų taip plačiai žinomi, jei kompozitoriai nebūtų jiems „priklįjavę“ muzikinių sparnelių?..

I tą muzikinių didvyrių tarpą įsiriškia ir Santvaro „Dana“. Aišku, ji dar nėra tokia garsi, kaip, sakysime, Carmencita, Margarita ar net ir mūsų Gražina, — koks bus jos likimas, kas žino? — tačiau jau ir šiandien jos garsas sklinda greičiau Gaidelio muzikos sparnais negu libretto rašytojo rašomosios mašinėlės taršklėjimu. Dažniausiai muzikiniai didvyriai greičiau užkariauja publikos dėmesį, kaip kad „rašytiniai“ personažai.

Išieškoti ir, sakyčiau, pretenzingu stiliumi Stasys Liepas stengiasi nudrėksti nuo Danos muzikinį apdarą ir parodyti Draugo

skaitytojams kaip ji atrodo, jo nuomone, paleista nuo Santvaro rašomojo stalo. Ir man atrodo truputį juokinga, kai Liepas labai rimtai imasi sunkaus uždavinio pamokyti Santvarą kaip rašyti libretus. Ar jam kartais neatina į galvą tokia paprasta mintelė, kad gal truputį per vėlu sodinti Santvarą į savo mokyklos suolelį? Štai, mes tremtyje jau gyvename daugiau kaip 20 metų, ir per tą laiką turėjome ir šiandien tebeturime didžiai kvalifikuotų slapyvardžiais ir tikromis pavardėmis pasirašinėjančių „objektyvių“ kritikų, bet man dar neteko nugirsti, kad jie būtų pagimdę genijų...

Aš nemanau, kad Santvaras laikytų save tobulybę — joks rimtas rašytojas neatsisakys išklausti rimtų patarimų iš šalies — tačiau kai, kalbant apie musę, imama kalbėti apie dramblį, tai tokia ekskursija literatūros vadovėliuose vadinama nukrypimu nuo temos. Kažkodėl straipsnio autorius metasi į plačius poka-

rininių laikų apibūdinimus, tvirtindamas, kad „skerdybiniame žmogaus gyvenime ir visų jo vertybių košmare“ atsiskleidęs naujas „psichologinis, sociologinis ir filosofinis klimatas“, kurį jis vadina „mirties numylėtinių generacijos“ realizmu ir daro išvadą, kad dramaturgo meninis instinktas „būtinai turėtų sunerinti ilgesiu, išsimušti iš įprastinio melodraminių priemonių šablono ir atitinkamai revoliucionuoti savo stilistinę amuniciją“.

Ką gi, kaip matome, Liepas vartoja sunkiąją „amuniciją“ Danai sunaikinti. Jis reikalauja, kad Santvaras, grįžęs į tremtinių stovyklą, turėtų „sunerinti“, sušprogdinti ten atominę bombą ir tuo būdu revolucionizavęs savo „stilistinę amuniciją“ išsimušti iš „melodraminių šablono“. Jei taip Santvaras būtų padaręs, tai jis savo Danoje būtų atskleidęs pokarinį „skerdybinį... košmarą“ ir „psichologinį, sociologinį ir filosofinį klimatą“.

Knūpdamas ir keldamas skaitytojas skaito tas aukštos Liepos erudicijos prisunkusias eilutes ir kažkaip savaime jam ateina galvon mintis, kad jei Liepas būtų rašęs „Danos“ libretą, tai jo didvyrių būtų išėjusi kažkokia viso pokarinio „klimato“ inkūnytoja, kažkokia „antmateris“. Bet kas iš tikrųjų Dana buvo? Ji meninė, daininė, ji myli savo vyrą, bet karo audros pasimetė ir nežino jo likimo. Ilgą laiką ji dar lieka jam ištikima, kovoja su pagundomis, bet galų gale pasiduoda įkalbama ir tampa kito vyro meiluže. Staiga grįžta vyras, ir štai problema: koks jos tolesnis likimas? Liepas kaltina Santvarą, kam jis pasidavęs „šablono“ ir Daną lengvapėdiškai nužudęs. Bet kaip autorius turėjo pasielgti, Liepas nepasako.

Be abejo, buvo labai daug išiečių. Lengvapėdei, palaidu sijos moterėlei nebūtų buvę jokios problemos: ji būtų puolusi vyrui į glėbį, gal jie būtų išsikėlę į ki-

(Nukelta į 4 psl.)

Laukimas

JORGE LUIS BORGES

Vežimas jį paliko prie numerio keturi tūkstančiai keturi šioje siaurės vakarų gatvėje. Dar nebuvo išmūšę devynių ryto. Žmogus pritardamas pažūrėjo į dėmės nusėdus bananų medžius, keturkampį žemės plotą kiekvieno jų papėdėje, padorius namus su balkonėliais, prie jų prisiliejusią vaistinę, išblėsusias dažų bei geležų krautinių iškasas. Il-

ga, be langų liginės siena tiesėsi pagal šaligatvį priešais, o toliau šiltamedžiuose spindėjo saulė. Žmogus pagalvojo, kad šie dalykai (dabar atrodantys pripuolami ir neriboti, panašiai, kaip juos matom sapnuodami) laikui bėgant, jei tokia bus Dievo valia, pavirs nekontingencijomis, įprastais ir reikalingais. Vaistinės lange galima buvo perskaityti išdėstytą keramikėnė raidėm vardą Breslauser: žydai jau vertė iš čia išsikraustyti italus, taip kaip šie kadaise buvo išstūmę kreolus. Geriau taip: žmogus nenorėjo užmegzti ryšio su savo genties žmonėmis.

Vežikas jam padėjo nukelti skrynią; išsiblaškiusi ar pavargusi moteris pagaliau atvėrė duris. Jau nuo pasostės vežikas jam grąžino vieną iš monetų: orientališką dvidešimt

centų, kuri buvo patekus jo kišenėn aną naktį Melo viešbutyje. Žmogus jam padavė keturiasdešimt ir tuoj pat pagalvojo: „Reikia elgtis taip, kad visi manęs užmirštų. Padariau dvi klaidas: padaviau kito krašto monetą ir parodžiau, kad man nemalonu dėl šio apsirikimo“.

Sėdėdamas moterį, jis perėjo per kiemą, per pirmąjį patio. Laimė, jam rezervuotas kambarys išėjo į antrąjį.

Lova buvo geležinė, ir ją dirbusysis buvo išraijęs geležį fantastiškais vingiais, sukurdamas šakas ir vynuogių kekes. Buvo ten ir aukšta pušinė spinta, stalukas su lempa prie lovos, prie žemės priplota lentyna su knygomis, dvi nevienodos kėdės ir komoda su dubeniu, asočiu, muilinė ir nepermatomo stiklo karafa. Sienas puošė Buenos Aires apskrities žemėlapis ir kryžius; tapetai buvo raudono spalvos, ir juose kartojoji dideli, išskęstomis uodegom povai. Vienintelės durys vedė į patio. Reikėjo perstatyti kėdes, norint įtalpinti skrynią. Gyventojas, viskam pritarė. Kai moteriškė paklausė jo pavardės, jis ištarė: Villari — ne kaip tylių išsiskirimą dvikovon, o kaip norą sumažinti pažeminimo jausmui, kurio iš tiesų neįtę, tik todėl, kad to pavardė ji visą užpildė ir buvo neįmanoma pagalvoti apie kitą. Galia užtikrint, kad jam neatėjo į galvą literatūrojo padaroma klaida: pasinauti doti prieš pavarde kaip ginklu.

Is pradžių ponas Villari niekad neišėjo iš namų. Po kelių savaitių pradėjo išsidinėti

valandėlei temstant. Vieną kitą vakarą nuėjo į kiną, kuris buvo už trijų kvartalų. Niekaip neatsisėdė arčiau, negu paskutinėje eilėje. Visad pakildavo truputį anksčiau, negu baigėsi filmas. Matė tragiškas miesto padugnių istorijas; kai kurios tikriausiai buvo neteisingos; kitos tikriausiai rodė vaizdus, kurie atitiko jo pirmąjį gyvenimą. Villari to nepastebėjo, nes mintis apie meno ir tikrovės sutapimą jam buvo svetima. Jis nuolankiai stengėsi, kad jam daiktai patiktų, norėjo atspėti tikslą ir mintis tu, kurie anuos jam rodė. Priešingai tokiems, kurie skaito romanus, niekad nežiūrėjo į save kaip į meno sukurtą personažą.

Niekad jam neatėjo joks laiškas, net nei koks biuletenis ar skelbimas, bet su neaiškia viltimi kasdien jį skaitė vieną laikraščio skiltį. Popiečiais išsinešdavo prieš duris kėdę ir su visiu rimtumu ruošdavo „mate“ (Argentinoj vartojama žolių arbata), ibėdęs akis į priešais esančio namo sieną gaubiantį vijoklį. Metų metai vienumoje jį buvo išmoke, kad visos dienos, jas prisimenant, atrodė vienos, bet kad nėra dienos, net kalėjime ar ligininė, kuri neatneštų staigmenos, kuri, žiūrint prieš šviesą, neparodytų mažiųjų staigmenų tinklo. Kitų panašių užsidarymų metu buvo pasidavęs pagundai skaičiuoti dienas ir valandas, bet šis atvejis buvo kitoks, nes jam nebuvo galo — išskyrus, kad vieną rytą laikraštį atrastų žinutę apie Alejandro Villari mirtį. Buvo betgi ir galimybė, kad Vil-

lari jau būtų miręs: tokiu atveju šis gyvenimas būtų buvęs sapnas. Ši galimybė jį neramino, nes nesugalvojo, ar tai būtų palengvinimas, ar nelaimė; pagaliau sau pasakė, kad tai absurdas, ir ją atmetė. Kadaise, seniai — seniai ne laiko mastu, o dėl kelių nebeatšaukiamų faktų — jis ilgėjosi daugelio dalykų, mylėjo be skrupulų; ta tvirta valia, kuri buvo iššaukusi neapykantą vyruose ir meilę keliuose moteryse, jau nebeturėjo nieko konkretaus. Vienintelis jo troškimas dabar buvo tęsti, neužbaigti. Skonis „mate“ žolės, skonis juodo tabako, besiplečiantis lankas šešėlio, vis labiau užplandžio patio, buvo jam užtektinu akstinu.

Name buvo vilkinis šuo, jau pasenęs. Villari su juo susidraugavo. Kalbėjo jam ispaniškai, itališkai ir keliais žodžiais, kuriuos dar prisiminė iš vaikystės tarmės kaime. Villari stengėsi gyventi tik dabartyje, be atsiminimų ir be pramatymų; atsiminimai jam buvo dar mažiau svarbūs, negu ateities spėjimai. Jam atrodė, kad jis neaiškiai nujaucia, jog praeitis yra medžiaga, iš kurios padarytas laikas: dėl to jis tuoj pat pavirsta praeitimi. Jo vargas kai kuriom dienom buvo panašus į laimę: tokiais akimirkiniiais jis nebūvo daug sudėtingesnis už šunį.

Vieną naktį jį nustebino ir išgąsdino staugas ir smarkus skausmas burnos gilumoje. Tas baisus stebuklas pasikartojė už poros minučių, ir dar kartą beužstant. Sekančią dieną

(Nukelta į 5 psl.)

tiek Ispanijoje įsijungia į revoliucinius literatūrinius ratelius. Iš karto rašo tik poeziją, paskui ima kultivuoti „ensayo“, ir tik 1935 pasirodo pirmasis jo apysakų rinkinys „Historia universal de la infamia“. Ant-rasis, „El jardín de senderos que se bifurcan“ 1941 jį išgarsina jau ir už Argentinos sienų. Po to seka „Ficciones“ 1944, „El Aleph“ 1949, „La muerte y la brujula“ 1951. Rašo daug straipsnių. Prieš metus buvo pakviestas į Harvard'o universitetą kaip „sitting professor“. Jau prieš eilę metų apako, ir nuo to laiko neberašo apysakų, nes tvirtina, kad joms reikia matyti tikrovę. Paskutiniu laiku vėl grįžo prie poezijos.

Rašytojas gimęs 1899 Buenos Aires, 1914 išvyksta su tėvais į Europą, karą praleidžia Šveicarijoje, po to tiek Prancūzijoje,

Drobė, bronzos ir daina Los Angeles mieste

JURGIS GLAUDA

Kada kur nors parapija rengia savo šventę, ta šventė išlieka įvykiu parapijos gyvenime. Kada šv. Kazimiero parapija Angeli mieste rengia savo šventę, parapija pagrįstai vadina tą šventę Lietuvos Dieva. Dar tiksliau galima tą dieną vadinti lietuvių meno diena. Taip birželio 15 d. surengta šventė buvo su kaupu pilnutėlė daugialypio meno. Jeigu jūs pageidautumėte ta proga aplankyti dailės parodą, klebonas prel. Jonas Kučingis pasiūlo jums dvi dailės parodas: dviejų dailininkų — skulptorės Elenos Kepalaitės ir dail. Ilonos Peterienės. Jeigu jūs norėtumėte išgirsti chorą su solistu, šventės rengėjas klebonas prel. Jonas Kučingis pasiūlo jums dvi dailės parodas: dviejų dailininkų — skulptorės Elenos Kepalaitės ir dail. Ilonos Peterienės. Jeigu jūs norėtumėte išgirsti chorą su solistu, šventės rengėjas klebonas prel. Jonas Kučingis pasiūlo jums dvi dailės parodas: dviejų dailininkų — skulptorės Elenos Kepalaitės ir dail. Ilonos Peterienės.

Tos visos meno pajėgos, sukoncentruotos spektakliui ir ekspozicijai parapijos šventę iškelia iš elinio įvykių rėmų ir nukelia į mūsų meno įvykių rubriką. Todėl sumesti bent trumpas pastabas apie tai, su probeginiais įvertinimais, nes tai dienraščio skilčių diktatas, yra ir apžvalgininko pareiga, ir tikras malonumas, nes ne visada meno parodas apžvelgti ir išgirsti koncerto sueina tokia tūkstantinė lietuvių minia.

Parodos

Elena Kepalaitė ypatingai palankiai įvertino jau ir meno pasaulio milžinas Jacques Lipchitz ir mūsų Vytautas K. Jonynas. Tad juo labiau intrigavo proga pamatyti dailininkės darbus. Jos mažosios bronzos implikuoja keistą junginį afrikietiško meno su bronzinien transkripcijon perkeltu Fernandu Legeru. Nors skulptūroms duoti realūs vardai, tačiau traktavimas, tolimas nuo temos konkretumo, suartina kūrinį su stebėtojo virš-suvokimu, artimu absoliučiam abstraktui.

Kepalaitės drobės išgyventos minorinėse nuotakose. Subtilus nunėrimas į blyškiuosius tonus, į nekontrastuojančias spalvas leidžia jausti kūrinių kaip temą, neišmestą į išgyvenimo fortę.

Ilna Peterienė savo drobėmis sukelia iki tam tikro laipsnio išbalansuotą neramumą. Jos paukščiai savo skridy netenka kontūrų ir jos lūšnos švelnėja iki fokuso praradimo linzėje. Peterienėje jūs blyškiai sugaunate poimpresionistus, tačiau labai reflektuojančius ir kontrastuojančius vieną kitą ryškiai papildančių dažų pomėgi. Jos temoms jau galima taikinti realius vardus. Jos temos rėmuose užlietos stiprios saulės, bet jos stebėjimo linzės nustumtos nuo fokuso, ir stebėjimo posūkis turi tam tikrą

kampa, kuris dažnai netikėtai, dažnai nekasdienis ir dažniausiai dvelkia lengvu sopuliu. Tai, gal būt, pastangos išbalansuoti kovą tarp saulės ir pritemdytų realybės kontūrų.

Estrada

Daiva Mongirdaitė, familiariška Chicagai, jau antrą kartą prie Pacifiko. Kas kartą ji yra mums atradimas. Ji žymiai pažengė pirmyn. Atiduodama tradicinę duoklę programos trafaretui, ji pateikė pluoštą J. Gruodžio ir dar K. Kavecko ir Klovos dalykų. Tačiau tai nėra lengvai jojamas žirgas. Iš esmės Mongirdaitė yra operinė jėga. Tas akademiškumas, su kuriuo ji nugalėjo mūsų kompozitorių repertuaro išsūkį, gal būt nėra dar išdainuotų pasažų tikslumas. Lietuvių kompozitoriai labai reiklūs daugeliui dalykų, visai svetimi bel canto balsui. Galima net prileisti, kad mezzo-sopranui tas repertuaras yra tinkamiausia sfera.

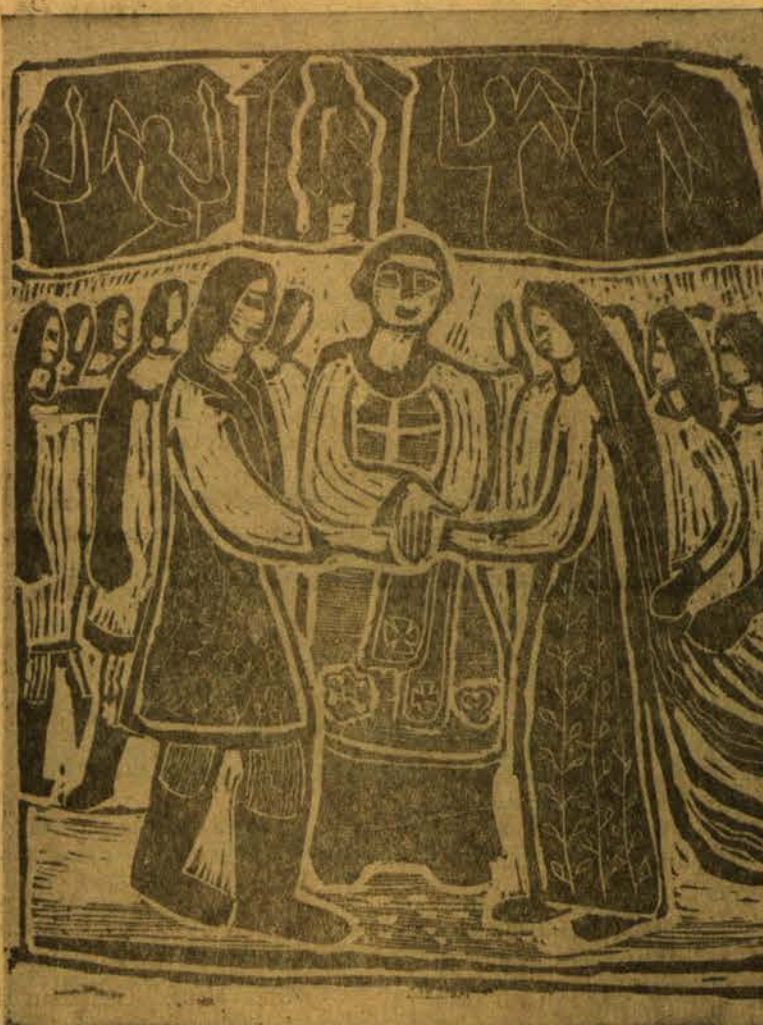
Mongirdaitė labai gera operos dalykų repertuare. Čia daug talina "auksiniai sparnai" melodijoje, suvestas į ritmą ir išraišką išgyvenimas, talkina pati operos dvasia, kurios esmės kupinas kiekvienas jos fragmentas, ir ko nėra lietuvių kompozitorių veikaluose, esančiuose vis atskiru pasauliu savyje. Mongirdaitės aukšto registro tonai yra puikūs.

Antanas Pavasaris yra familiariškas operinių arijų sferoje. Jo tenoras lengvai praeina pro Gounoud ir Mascagni partitūrą. Pavasaris ir Mongirdaitė sudarė puikų duetą ir jų sutartinės neprisegino pajėgus choro akordai. Jie vedė užtikrintai, jėgingai ir impulsingai.

Rimantas Dabšys, pasirodęs B. Budriūno kantatoje "Gintaro kraštas", yra jau graži jėga mūsų vokalistų šeimoje. Jo baritonas gerai išneša tuos pavojingus bosubaritonui pasažus, kur žemos aktaivos turi būti išdainuotos pilnu kvėpavimu.

"Gintaro kraštas"

Tai vis dar nebaigtoji Broniaus Budriūno kantata, rašoma poetės Elenos Tumienės libretui. Pats libreto tekstas yra poema, labai gaivalingos prigimties, idomių suvoktų simbolių, tautos gyvatai personifikuoti mitologiniais, lietuviškais tautosakiniais asmenimis. Libreto vyksmas sustojo riboj, kur jūra ir žemė susitinka, kur elementų kova yra nesibaigianti gyvybė, nesibaigiantis chaosas ir neišsunkanti tautos jėga. Juk tai nekoks nors, "Gintaro kraštas". B. Budriūnas meistriskai operuoja esminiais savo reikšimosi elementais: nostalgia, protestu ir lyrika. Regis, kad šiai ypatingo mitologinio subtilumo kantatai reikės ir mitologinės misterijos ir pasakos primityvumo ir finalinių pranašystės akordų. Tai arsenalas, kurio ginklai nėra paslankūs ir lengvi. Mums atrodo, kad viena iš tų kantatos arijų, kurią teko pažinti, artėja prie deklaracinio

Viktoras Petravičius

Santuoka (medžio raiznis)

tipo. Mes labai norėtumėm, kad kantata bus baigta, nerasti joje didaktikos, palietusios kantatą mokytojų, nei protesto, kuo gyva "Protėvių žemė". Choras, akompanuotoja ir programos vedėja

Dabar gerai išbalansuotas tarp

moterų ir vyrų choras, B. Budriūno vadovaujamas, pasiekė reikiamą įsidainavimo laipsnį. Choras lengvai išvarė gana lengvus operinio choro partijų numerius. Bet choras buvo labai geras ir nelengvuose Antano Budriūno ir Broniaus Budriūno veidų

kaluose. Okupuotoje Lietuvoje mieliai išgyvenusi Ant. Budriūno daina "Vilnius" čia suskambėjo švaria polifonija. Broniaus Budriūno premijuotoji "Lietuvio giesmė" ir tradicinė "Mano protėvių žemė" ne tiek polifoniškai, kiek gaivalingai veržlūs, dažnos bravūros pilni, yra ypač nusisekę paties kompozitoriaus vedamame chore.

Pianistė Raimonda Apeikytė turi nuostabią talentą pianinu lydeti įvairiausių, dažnai kontrastingų kompozitorių ir nuotaikų veikalus. Jos dėmesys solistui yra didžiulė talka kūriniui ir interpretatoriui.

Poetė Elena Tumienė, šios programos vedėja, praturtino jos turinį savo poetiškais kreipiniais, suteikdama estradai nenupigintus rėmus.

● "Žuvinto rezervatas" — tokiu pavadinimu Vilniuje išleista mosografija apie vieną didžiausių ir įdomiausių okup. Lietuvos ežerų ir pelkes. Tai kolektyvinis darbas, kuriame pateikti šių autorių straipsniai: K. Bieliuko, T. Ivanausko, Pr. Šivickio, A. Garunkščio, M. Kabailienės, A. Seibučio, K. Brundzos, I. Šarkinienės, O. Malakauskienės, A. Budriūno, G. Jankavičiūtės, P. Zajančkausko ir kt. Iš knygos aiškėja, kad Žuvintas gausus savo augalija, nes jos priskaityta 437 įvairios rūšys. Suregistruota daugiau kaip 1000 įvairių smulkių gyvulių rūšių. Apie Žuvinto paukščius daug įdomios medžiagos pateikė prof. T. Ivanauskas. Knygos pabaigoje pridėtas ir Žuvinto apylinkės vietovardžių sąrašas.

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. birželio mėn. 28 d. 4

Ar reikalinga remonto Santvaro Dana?

(Atkelta iš 3 psl.)

ta stovyklą ir laimingai nugyvenę savo amžių. Kitokio būdo Dana, kaip kad vaizdavo Santvaras, galėjo stoti į vienuolyną ir atgailauti už savo nuodėmes, galėjo jį viską prisipažinti vyrui ir atsisuoti jo sprendimui: jei jis būtų jai dovanojęs, gerai, jei ne — ji galėjo su juo persiskirti, galėjo tapti gyvnašle arba ištėkėti už kito. Galėjo jį pabėgti ir su savo meilužiu arba ir nepabėgti — čia pat su juo gyventi. Juk ar nėra moterų akiplėšų? Pagaliau galėjo jį dingti be žinios. Kažin kuri atomazga Liepas pasiūlytų autoriui?

Man rodos, kad, jei Santvaras būtų pasirinkęs bet kurį iš visų galimų atomazgų, vis tiek dar atominės bombos nebūtų susprogdinęs, nes galų gale mūsų tos atominės bombos ir nebestebina. Kai pagalvoji, daugelis klasikinų operų didvyrių miršta: miršta Carmenita, Margarita, Traviata, Gražina, miršta ir Dana. Gal būt, Santvaras ir pasidavė miršančiųjų primadonų tradicijai, bet ar Danai parengta kitokia atomazga būtų buvusi geresnė už tradicinę, kas gali pasakyti?

Danos spektaklis publikai pa-

liko ko geriausia įspūdi. Tos operos parašymas ir pastatymas yra didelis mūsų tremties kultūrinis laimėjimas. Ar — Santvaras liepė savo didvyrei nusižudyti, ar jis ją būtų pasiuntęs į vienuolyną, ar paleidęs į gatvę valkatauti, koks skirtumas? Turint galvoje Santvaro įsivaizduotą Danos charakterį, atrodo, kad ta moteris su savo nuodėme gyventi nebegalėjo. Jo "meninis instinktas" jam padiktavo, kad ji turinti išgyvenimo pasitraukti. Atrodo, kad Liepo instinktas kitaip diktuoja. Good for him, kaip sako amerikona. Tik nežinau, ar nėra tuščias laiko eikvojimas gulditi autorį ant operacinio stalo ir remontuoti jo "meninius instinktus"? Gal Liepas ir yra operų bei libretų meistras, tačiau šįkart neatrodo, kad savo dirbtuvėlėje jam būtų pavykę tinkamai parremontuoti Santvarą, Daną ir jo libretą... Bereikalingos pastangos.

TELEVIZIJOS

Spalvotos ir paprastos, radijai, stereo, oro vėsinčiai. Pardavimas ir taisymas

J. MIGLINAS

Krautuvė Marquette Pke. 2346 W. 69th Street 776-1486 Namų tel. — PR 6-1063

DAŽYMAS

PIGLAI DAŽAU KAMBARIUS. VALAU KILMUS IR BALDUS. J. RUDIS — Tel. CL 4-1050

VACYS

CONSTRUCTION CO.

REZIDENCINIAI, KOMERCINIAI, MEDICINOS IR KITOKI PASTATAI

2457 West 69th Street Tel. HE 4-7482

Heating Contractor

Irengiu naujus ir perstatau senus visų rūšių namo apšildymo pečius ir air-conditioning — į naujus ir senus namus. Stogų rinas (gutters), vandens šildymo boilerius, Turiu ir leidimus dirbti mieste bei užmiesčiuose. Darbas atliekamas greitai ir sažiningai. Apkačiavimas namo kamai.

DOMAS ŽUKAUSKAS

HEATING & SHEET METAL 4444 S. Western, Chicago 9, Ill. Telefonas VI 7-3447

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

COSMOS EXPRESS

MARQUETTE GIFT PARCEL SERV. 2608 69th St. Tel. WA 5-2787 2501 69th St. Tel. WA 5-2737 3333 So. Halsted St. Tel. 354-3320 Didelis įvairių prekių pasirinkimas E. ir V. ŽUKAUSKAI

GARBAGE DRUMS

WITH COVERS AND HANDLES 30 and 50 gal. Free delivery 5622 So. Racine, 434-1113

MOVING

Apdraustas perkraustymas įvairių atstumu

A. VILIMAS

823 WEST 34th PLACE Telef. FFrontier 6-1882

EARN **5 1/4** PER ANNUM ON **\$10000**

Standard Federal pays 5 1/4% interest per annum on savings certificates of \$1,000.00 or more. Issued for 6 months.

A 90 day gold eagle passbook account which pays 5% per annum (\$50.00 minimum) is also available. Regular passbook savings earn 4 3/4% per annum. Interest is paid quarterly on all accounts.

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago

Assets over \$143,000,000.00 Reserves and Surplus over \$11,500,000.00 (more than twice the legal requirements)

Federal Charter Federal Supervision

4192 Archer Avenue at Sacramento Chicago, Illinois 60632 VI7-1140

HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M. - 8 P.M. Tues., Fri. 9 A.M. - 4 P.M. Sat. 9 A.M. - 12 Noon Wed. — No Business Transacted

HIGH RATES

4.75%

PER ANNUM ON REGULAR SAVINGS CURRENT RATE

5.25%

PER ANNUM ON INVESTMENT BONUS \$1,000 MIN

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

4070 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632 LA 3-8248

LUIZ AUTO REPAIR

6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629

TELEF. — 436-3699

KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI

Atliekami tiksliai ir nebrangiai.

Savininkas Aloyzas A. Kuniskas

Partija kultūrininkų suvažiavime

(Atkelta iš 2 psl.)
gal net dar labiau, ir kultūros srity toli gražu ne viskas dedasi taip, kaip partijos kanceliarijoje suplanuojama. Pastaraisiais metais yra Lietuvoje pasirodę meno kūrinių ar mokslo darbų (pvz., Lietuvos kultūros istorijos srityje), vertingų ir kitais, negu partijos reikalaujamais požiūriais. Net ir partijos ortodoksai, prisaikaudami visišką ištikimybę aukštesiems partijos žiniams, vietiniam vartojimui skirtuose skatinimuose palieka pravirą lan gelį, pro kurį į kultūrinės kūrybos atmosferą gali būti bent kiek įsileista ir ne taip tvankaus oro. Pavyzdžiui, "kreipimėsi" į Lietuvos kultūrininkus pripažįsta, kad "...ir gražiausios pastangos (kūryboje vadovautis tik marksizmo-leninismo idėjomis. E.) prarastų didžią dalį prasmės, jeigu lygia-grečiai nebūtų sistemingai dirbamas plačių visuomenės masių estetinio auklėjimo darbas". Arba, kalbant apie kultūros namus, sakoma, kad juose reikėtų darbą orientuoti taip, "kad kiekvienas — jaunas ir senas, paprastas darbininkas, kolūketis ir aukštos kvalifikacijos specialistas, — atėjęs čia rastų jaukią aplinką, kultūros atmosferą ir, svarbiausia, tai, kas jį asmeniškai galėtų sudominti ir praturtinti".

Vargu net ir šimtanuošimtiniai partijos ortodoksai yra tiek naivūs, kad tikėtų, jog visi — jauni ir seni, paprasti darbininkai ir kvalifikuoti specialistai — šiandien būtų sudominti ir įsietęsi praturtinti, jei būtų maitinami tik tokiu marksizmo-leninizmo, proletarinio internacionalizmo bei "tautų draugystės" propagandos viralu, kokį jie prižadėjo rusiškajam komunistų partijos centro komitetui. (ELTA)

• **Dr. Domas Jasaitis, gyv.** New Yorko apylinkėse, renka medžiagą ir ruošia mokslinę studiją apie bolševikų ir vokiškų nacijų okupacijas Lietuvoje. Autorius ruošiasi iškelti žydų tautybės gyventojų likvidavimo klausimą ir nurodyti, kiek lietuviai yra žydams padėję.

• **Esperanto kalbos mokymas** bus plečiamas okup. Lietuvoje. Šiam reikalui buvo suruošti specialūs kursai, kuriuos baigė 80 asmenų. Jie dirbs įvairiose vietose kaip esperanto kalbos mokytojai. Kursai veiks prie gimnazijų, juos lankys moksleiviai, tačiau dalykas nebus privalomas.

Vytautas K. Jonyas "Hamletas" iliustracija (medžio raizgys)

A. Makūnaitis

Iliustracija Just. Marcinkevičiaus "Baladė apie Ievą" (lino raizgys)

Universitetas išgijo lietuvių periodikos rinkinį

Minnesotos universitetas skelbia žinią angliškoje ir lietuviškoje spaudoje, jog jo biblioteka neseniai išgijo Lietuvos išeivių 1944-1968 laikotarpį išleistų periodinių leidinių platų rinkinį — tos rūšies, gal būt, didžiausią šiame krašte. Rinkinyje buvęs sudarytas vieno asmens, tam darbui pašvenčiant 25 metus. Universiteto jis buvo įsigytas iš Vlado Lišausko, prieškariniais laikais Lietuvoje buvusio Lietuvos Cukraus bendrovės pareigūno, dabar gyvenančio Brooklyne, N. Y., kuriam priklausanti padėka už kooperavimą ir dosnumą, rinkinį universiteto knygynė patalpina. Rinkinyje ypač įdomūs komplekai pokario metais lietuvių Vokietijoje išleistų leidinių, kurių tarpe yra retų senienų laikraščių, ranka rašytų dėl popieriaus stokos ant kitos pusės kairiškų žemėlapių, bankinių formuliarių ir šaudymo taikinių. Universiteto nuomone, rinkinys yra ypatingas dokumentas liudijantis žmonių išblaškymą karo metuose ir politinės sprespaudos išdavus.

Apie šitą rinkinį ir jo perleidimą universitetui dabar patirta šitokių smulkmenų. Palikęs didelį lietuviškos spaudos (ypač periodinių leidinių pirmųjų numerių) rinkinį Lietuvoje ir atsiėdęs svetur, V. Lišauskas ryžosi komplektuoti lietuviškos periodikos išeivijoje rinkinį, kad jį vėliau galėtų padovanoti laisvos Lietuvos Mokslo akademijai. Rinkinys savų laikų buvęs dar didesnis, bet laikas ir aplinkybės vis dėlto jį šiek tiek apkarė. Universitetui dabar perleistame rinkinyje yra apie 500 atskirų pavadinimų periodinių leidinių lietuvių kalba ir apie 50 pavadinimų liutuanistinių periodinių leidinių svetimomis kalbomis, daug jų sudaro pilnus komplektus, išleistus 4-riuose kontinentuose, 20-tyje kraštuose, — taigi rinkinys tiesiog pasaulinės apimtys.

Kai viltys greitai rinkinį perduoti laisvajai Lietuvai neįsikūnijo, tada jo savininkas Vladas Lišauskas nutarė jį tam tikromis sąlygomis perleisti Minnesotos universiteto bibliotekai, kurioje prisiglaudęs taipgi visos Amerikos Imigracijos studijų centro archyvas.

Šitokią sprendimą lėmė faktas, kad lietuviškosios institucijos tokių rinkinių ateitimi mažai besirūpina, o dabartyje net nepajėgia padaryti juos prieinamus plačiai visuomenei. Taipgi turėta galvoje faktas, jog tolimesnės ateities perspektyvoje amerikietiškos institucijos vis dėlto bus ilgesnio amžiaus negu šio krašto lietuviškosios.

Rinkinys Minnesotos universitete bus panaudotas ne vien istoriniam imigracijos iš Rytų Europos tyrimui, bet jis taipgi tarnaus lietuviškai ir svetimoms

lietuvių, kurių tarpe yra retų senienų laikraščių, ranka rašytų dėl popieriaus stokos ant kitos pusės kairiškų žemėlapių, bankinių formuliarių ir šaudymo taikinių. Universiteto nuomone, rinkinys yra ypatingas dokumentas liudijantis žmonių išblaškymą karo metuose ir politinės sprespaudos išdavus.

Apie šitą rinkinį ir jo perleidimą universitetui dabar patirta šitokių smulkmenų. Palikęs didelį lietuviškos spaudos (ypač periodinių leidinių pirmųjų numerių) rinkinį Lietuvoje ir atsiėdęs svetur, V. Lišauskas ryžosi komplektuoti lietuviškos periodikos išeivijoje rinkinį, kad jį vėliau galėtų padovanoti laisvos Lietuvos Mokslo akademijai. Rinkinys savų laikų buvęs dar didesnis, bet laikas ir aplinkybės vis dėlto jį šiek tiek apkarė. Universitetui dabar perleistame rinkinyje yra apie 500 atskirų pavadinimų periodinių leidinių lietuvių kalba ir apie 50 pavadinimų liutuanistinių periodinių leidinių svetimomis kalbomis, daug jų sudaro pilnus komplektus, išleistus 4-riuose kontinentuose, 20-tyje kraštuose, — taigi rinkinys tiesiog pasaulinės apimtys.

Kai viltys greitai rinkinį perduoti laisvajai Lietuvai neįsikūnijo, tada jo savininkas Vladas Lišauskas nutarė jį tam tikromis sąlygomis perleisti Minnesotos universiteto bibliotekai, kurioje prisiglaudęs taipgi visos Amerikos Imigracijos studijų centro archyvas.

Šitokią sprendimą lėmė faktas, kad lietuviškosios institucijos tokių rinkinių ateitimi mažai besirūpina, o dabartyje net nepajėgia padaryti juos prieinamus plačiai visuomenei. Taipgi turėta galvoje faktas, jog tolimesnės ateities perspektyvoje amerikietiškos institucijos vis dėlto bus ilgesnio amžiaus negu šio krašto lietuviškosios.

Rinkinys Minnesotos universitete bus panaudotas ne vien istoriniam imigracijos iš Rytų Europos tyrimui, bet jis taipgi tarnaus lietuviškai ir svetimoms

bendruomenėms dabar ir ateityje. Tas uždavinys šiam periodikos rinkiniui jau iš pat pradžių ir buvo pramatytas. Rinkinio leidinių pavadinimai bus paskelbti Imigracijos archyvo kataloguose, o jo visi leidiniai palaipsniui arba pagal reikalą bus mikrofilmuojami ir apsaugoti ateitčiai. Per trumpą laiką jau buvo atsitikimų, kad rinkinys suinteresuotų šio krašto akademikų buvo panaudotas. Jį naudojantieji sumoka tik mikrofilmų kopijavimo išlaidas, nieko neimant už pačių filmų pagaminimą. Tuo būdu suinteresuotiems, kur jie bebūtų, rinkinio leidinių naudojimas bet kada, atseit, ir laisvos Lietuvos ateityje, bus prieinamas visai lengvomis sąlygomis.

Vieno pasiryžėlio pastangomis, surenkant ir išsaugojant lietuviškosios periodikos rinkinius už Lietuvos ribų, buvo nuveiktas didelis ir naudingas darbas. Gi Minnesotos universiteto dėmesys lietuviškai periodikai, tebūna paskatas ir čionykštei mūsų studentijai labiau domėtis lietuviškaisiais laikraščiais, knyga bei žurnalais, neapsieiti be jų kasdieniniame savo gyvenime.

Kp.

**VALOME
KILIMUS IR BALDUS**
Plauname ir vaškuojame visų rūšių grindis
J. BURNYS — Tel. RE 7-5168

APDRAUDŲ AGENTŪRA
Namų, gyvybės, automobilio, sveikatos, turtų, pinigų, patalpos, išmokėjimo, atlygos.
J. BACEVIGIUS
6455 So. Kedzie Ave., PR 8-2233

BANGA
TV, Radio, Stereo, TV antenos, air-conditioners. Pard. ir taisyimas.
2649 W. 63rd St. — Tel. 434-0421
Vakaraais skambinti WA 5-3607
P. Rudėnas K. Šimulis

KULTŪRINĖ KRONIKA

• **Pora balsų iš kultūrininkų** suvažiavimo Vilniuje. "Amerikos balsas, Vatikano, Romos ir kitos materialistinė tarybinių žmonių pasaulėžiūra, internacionalizmas. Todėl mes esame priversti daug materialinių ir dvasinių išteklių nukreipti imperialistų propagandai demaskuoti."

• **O Lionginas Šepetys**, vyriausias kultūros reikalų administratorius Lietuvoje (ministro titulu), kalbėjo ne visu šimtu nuosimčių ortodoksiškai. Jis sakė, kad "Lietuvių nacionalinės kultūros šaknys siekia labai toli. Net jeigu pa-

sieksime kiekvieną jų giją, pasie-

tant visuomet sapnuodavo sapną su tuo pačiu turiniu, nors aplinkybės jame kito. Du vyrai ir Villari išbraudavo su revolveriais į jo kambarį ar jį užpuoldavo, išeinantį iš kino, kuris jį tada pavirsdavo tuo nepažįstamu, kuris jį tada patūmė, ar jo laukdavo patio viduryje, apsimesdami jo nepažįsta. Baigiantis sapnui, jis išsitraukdavo savo revolverį iš staliuko su lempa stalčiaus ir šaudavo į tuos vyrus. Šūvio garsas jį pažadindavo, bet tai visuomet būdavo sapnas, ir sekančiam sapne užpuolimas pasikartodavo, ir dar kitame vėl turėdavo juos nušauti.

Vieną apsiniaukusių liepos rytą jį prižadino jausmas, kad ten yra nepažįstami žmonės (ne durų triukšmas, kai jas atidarė). Kambario prieblandoje jie atrodė aukšti, nuostabiai paprasti toj prieblandoje (baimės sukurtuose sapnuose jie visuomet aiškiau matėsi), atidūs, nejudantys ir kantrūs, su nuleistom, lyg ginklų svoris jas spausių žemyn, akim: Alejandro Villari ir vienas nepažįstamas pagaliau jį susekė. Paprastu mostu jų paprašė, kad palauktų, ir apsisuko veidu link sienos, lyg norėdamas vėl sugrįžti sapnų karalystėn. Ar jis tai padarė, kad sukeltų pasigailėjimą tuose, kurie jį nužudė, ar dėl to, kad yra lengviau pakelti baimę įvyki, negu jį įsivaizduoti ir nuolat jo laukti. O gal — ir, tur būt, tai tikriausiai — kad žmogžudijai pavirstų sapnu, kuriuo jau buvo buvę tiek kartų toj pačioj vietoj, tuo pačiu laiku?

Jis buvo pasinėręs šion magijon, kai ją nutraukė šūviai.

Vert. B. Cipliauskaitė

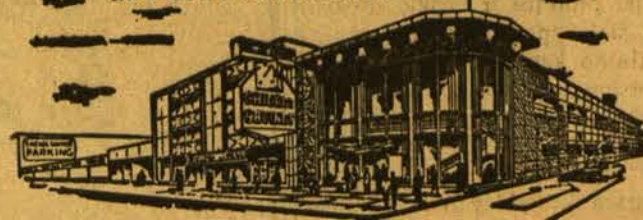
LITUANUS ŽURNALAS, MINĖDAMAS 15 METŲ SUKAKTĮ, SKELBIA JUBILIEJINĮ VAJŲ — SU YPATINGOM DOVANOM.

Jau penkioliktį metų, kai Lituanus, leidžiamas anglų kalba, atlieka laisvųjų lietuvių šauklio pareigas 97 pasaulio šalyse — tiek valstybių jis paštu pasiekia keturis kartus metuose. Penkiolikos metų sukakties proga, esame ir būsimi Lituanus skaitytojai, atsuntę 5 dol. čekį, kviečiami dovanai atsiimti šampano bonką. Čekius rašykite LITUANUS vardu, P. O. Box 9318, Chicago, Ill. 60690. Gavę iš Jūsų pratestą ar visai naują prenumeratą, tuoj pasiųsime šampano kortelę, kurią nemokamai išeisite į šampaną vienoje iš devynių, kortelėje pažymėtų, didžiųjų Kane Beverage krautvių Chicagoje. Dovaną atsiimti su kortele asmeniškai.

Šis nepaprastas LITUANUS vėjus baigiasi rugsėjo 1 d. — Darbo Dienos šventėje. Visais klausimais prašome skambinti Chicago telefonu 434-0706, Jonui Kučėnui, LITUANUS reikalų vedėjui.

Šia proga dėkojame Kane Beverage krautuvėms už dovanotą šampaną.

Chicago Savings and Loan Association

5 1/4%

Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūkstantinėmis. Mažiausiai turi būti \$8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4 3/4%

Ant visų knygelių sąskaitų

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATAARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our special money order checks.
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

H O U R S : Mon. 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat: 9 to 12:30

Nauji leidiniai

• **GAUDEAMUS** Nr. 3. 1969 m. gegužės mėn. Leidinio metrikas, kas tai yra studentų ateitininkų sąjungos atsinaujinimo metai. Ar studentai ateitininkai atsinaujins, dar sunku pasakyti, metams tik įpusėjus, bet kad sąjungos organas "Gaudeamus" atsinaujino, tai paskutinią leidinio numerį tikrai faktą patvirtina. Kredits, tur būt, už tai reikia atiduoti dartiniam "Gaudeamus" redaktoriui Vytautui Klioriui, 1543 Holmden Road, South Euclid, Ohio 44121.

Kalbant apie pastarąjį — trečiąjį šių mokslo metų žurnalo numerį, tenka pasakyti, kad jis tikrai surėdaguotas, turint nemažą žurnalistinę nuovoką tiek turinio, tiek puslapių estetinio apipavidalinimo prasme. Visa medžiaga pateikta skaidriai jaunatviškoji nuotaikoj, aiškiai ir kondensuotai, ar tai būtų straipsnis, ar ideologinių kursų ir rekolikcijų aprašai, ar centro valdybos drauginės vizitacijos bei įvairi kitokia medžiaga. Puslapius jaunatviška rimtis ne kartą pajavirinama išradinga šypseną, sakysim, kad ir įprastą skyrių "Vox populi" ši karta pavadinant "Pox Vopuli".

Techniškai spauda atlikta paviršingai, puslapiai niekur nesutepti, iliustracijos aiškios, puikūs Teresės Idzelytės piešiniai prie jau dėmesio vertų eilraščių ir kitur. (Redaktorių tikriausiai kitą kartą atras ir novelistą). Puslapių niekur nepergrūsti, išradimai sukomponuoti, balansuojant tekstus ir iliustracijas.

Net ir atspausdintų raštų kalba, nežinant vieno kito reto slėptelėjimo ir žinant bendrąjį mūsų žiūnykščio jaunimo kalbingumą ir raštingumą, "Gaudeamus" puslapiuose, palyginti, yra sklandi ir švari. Turint po ranka tokį leidinį, net ir kiekiausia pesimisto vėdas turi prašviesėti: yra dar jaunimo, kuris dirba, ir svarbiausia — moka dirbti.

• **LUX CHRISTI**, 1969 m. liepos mėn. Nr. 3 (58). Leidžia Amerikos Lietuvių Romos katalikų Kunigų vienybė. Redaktorių kun. A. Juška, 1515 S. 50th Ave., Cicero, Ill. 60650. Metinė prenumerata 5.00 dol. Administratorius kun. P. P. Činikas, MIC, 815 Park St., Racine, Wis. 53403.

Šiame žurnalo numeryje kun. A. Juška rašo apie naująjį lietuvių vyksupą Antaną Deksnį, dr. Viktoras Gidžiūnas aptaria lietuvių tautos ir Lietuvos Bažnyčios istorijos padėtį. Duodami pokalbiai aktualiais klausimais su prof. St. Yla, redakt. J. Prunskiu ir redakt. Pr. Gaida. Titas Narbutas informuoja apie Šv. Kazimiero studentų šalpos fondą, kun. R. Krasauskas pateikia duomenis, rodančius, kiek kunigai remia L. K. Mokslo akademiją. Žurnalo numeris baigiamas knygų recenzijomis ir kronika.

• **MOTERIS**, 1969 m. kovo-balandžio mėn. Nr. 2. Lietuvių moterų žurnalas. Leidžia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Redaktorės: Z. Daugvainienė ir N. Kulpavičienė. Skyrius veda: I. Kairienė, E. Krikščūnienė, L. Muraušienė, A. Sarūnienė. Administratorė B. Pažėdinskienė. Žurnalo metinė prenumerata 5.00 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: 10-11 College St., Toronto 173, Ont. Canada.

"Moteris" yra didelio formato, gerame popieriuje spausdinamas, gausiai mūsų ir pasaulinio garso dailininkų darbais iliustruotas žurnalas. Turiny: poezija, beletristika, straipsniai įvairiomis moterų pasaulio temomis, atitinkamomis iliustracijomis papuošti skyriai: Seima ir mokykla, Moterų pasaulyje, Knygų recenzijos, Madų ir grožio pasaulis, Buto įrengimas, Seimininkių kampeilis, Organizacinė veikla. Kiekviena šviesesnė lietuvė moteris be šio žurnalo, atrodo, negalėtų apsieiti.

• **AKIRACIAI**, 1969 m. balandžio mėn. Nr. 4 (8). Atviro žodžio mėnraštis, metuose išėjęs 10 kartų, išskyrus rugpjūčio ir gruodžio mėn. Šio numerio redaktorius: D. Bielskus, K. Drunga, R. Mieželis, L. Mockūnas, dr. T. Remeikis, dr. Z. Rekašius ir dr. R. Šliažas. Metinė prenumerata JAV 5.00 dol., kituose kraštuose 6.00 dol., atskiro numerio kaina 50 centų. Adresas: 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629.

Balandžio mėn. "Akiračių" akcentai: Bendruomenės tarybos suvažiavimas, Lietuvių fondo suvažiavimas, Trečioji rublio pusė, Lituanistinis švietimas Amerikoje, Susipažinimui: Sigita Geda, Statistika apie statistiką, Kolumos, Laiškai ir Atgarsiai.

• **Sonė Tomarienė, TINGINĖ IR DARBSTUTĖ**. Spalvotos iliustracijos Vinco Vičiaus. Serijos "Jaunimo biblioteka" saleziečių leidinys R. N. 19. Spausdinta saleziečių spaustuveje, Italijoje. Tiražas 500 egz. Leidinio kaina 1.00 dol.

Tai mokyklinio amžiaus mažesniems vaikams įdomiai ir sklandžiai parašytas pasakojimas, pateiktas patraukliai apipavidalintoje knygelėje.

• **Sonė Tomarienė, PASKENDUSI PILIS**. Spalvotos iliustracijos Sergio Seglie. Serijos "Jaunimo biblioteka" saleziečių leidinys R. N. 20. Tiražas 500 egz. Knygutės kaina 1.00 dol.

Leidinyje yra eiliuota legenda mažajam skaitytojui.

• **Sonė Tomarienė, LAPĖ SNAPE**. Spalvotos iliustracijos dail. Nijolės Jatulytės. Jaunimo bibliotekos leidinys R. N. 21. Tiražas 1000 egz. Išleido saleziečiai. Kaina 1.00 dol.

Tai vaikams skirti, eiliuoti du pasakėtiniai nuotykių: Lapė Kaminkrėtys ir Lapė Pataikūnė.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters.
Nuomola. Pardavimai — Taisa
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

MOVING
Perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pritalkinti paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGEJAMS

Daug sutaupysite pirkuami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. Prospect 6-8998

Prieš išvykdamą vasaros sezonui dainuoti į Miuncheną, Metropolitan operos solistė Lilija Sukytė pasikalbėjimo per "Laisvės Žiburio" radiją New York'e. Iš kairės į dešinę: radijo vedėjas Romas Kežys, solistė Lilija Sukytė ir muzikas Vytautas Strolia.

WE'RE NO. 1
NOW EARN 4 3/4%
FROM DATE OF DEPOSIT
TO DATE OF WITHDRAWAL

HENRIKAS MALINAUSKAS, neseniai perėjęs dirbti į Franklin Savings Vice-Prezidento ir raštinės reikalų vedėjo pareigas, praneša visiems lietuviams apie jo bendrovės naują siūlomą ypatingai patogų taupymo planą.

Dabar Jūs sutaupys ar indėliai gali pelnyti dividendą nuo jų padėjimo iki išėmimo datos ant naujos Franklin Savings dieninio dividendo knygelės. Jūs pelnysite 4 3/4% dividendą už skaičių dienų, kurias Jūs pinigai buvo laikomi sąskaitoje: ar tai būtų viena, dvi ar bet kuri skaičių dienų. Jokio daugiau laukimo iki tolimes dividendo mokėjimo datos, kad ankstyvesnio išėmimo atveju nepraradus sukaupto dividendo. Jūs galite išimti pinigus bet kada be jokio iš anksto įspėjimo. Dividendai mokami kas metų ketvirtis. Franklin Savings yra pirmą ir vienintelį taupymo bendrovę Chicagoje šiuo metu siūlantį tokį patogų taupymo planą.

Apsilankykite arba skambinkite p. Malinauskui dėl smulkesnių informacijų.

Henrikas Malinauskas
Vice-Prezidentas
Raštinės Reikalų Vedėjas

Franklin Savings taipgi išduoda:

5.25% Taupymo įakštus:
6 ar 12 mėn. — Dividendai metų ketvirtiais

5% 90 Dienų Taupymo knygeles
Nuo \$100 — Papildomi įdėjimai galimi bet kada — Dividendai metų ketvirtiais

Since 1884

Franklin Savings

Clark at Madison Chicago 60602 ST 2-6200

"THE CENTER OF THRIFT IN THE CENTER OF THE LOOP"

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)

Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service

2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois

Telef. — GROvehill 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šešt. 7 v. r. — 3 v. p.p. Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

• **Sonė Tomarienė, PELYTE GELEZYTE**. "Jaunimo bibliotekos" leidinys R. N. 22. Išleista saleziečių. Tiražas 1000 egz. Spalvotos iliustracijos Viktorijos Bimbaitės ir Laimos Kirlytės. Kaina 1.00 dol.

Tai gyvai atpasakoti mažos pelytės nuotyčiai, mažąjį skaitytoją labai patraukiantys.

• **Jonas Šepetys, A CRITIQUE OF RELATIVITY**. Copyright 1968, by Philosophical Library, Inc. East 40 Street, New York, N.Y. 10016. 3.50 dol. Contents: Foreword, I. The Origin of the Relativity Theory, 2. Einstein's Concept of Space and Time, 3. The Nature of Space and Time.

MOVING

L. NAUJORAITIS

Apdraustas perkraustymas
Ilgu metų patyrimas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

since 1914...

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

404 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE 234-4076

4 3/4%

PREREQUISITE SAVINGS
Paid and Compounded
Semi-Annually

5 1/4%

6-MONTH SAVINGS CERTIFICATE
(Minimum \$10,000)
or
1-YEAR SAVINGS CERTIFICATE
(Minimum \$5,000)

1969 PLYMOUTH

2 DURŲ, TIK \$1,895.00

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.

PLYMOUTH, VALIANT, CHRYSLER, IMPERIAL
4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515

800 varėtų ir gerame stovyje automobilių —
pirksite labai pigiai — urmo kaina.

RICHMOND AUTO SERVICE

Kampas Richmond ir 63rd Street

Užsieninių ir vietinių automobilių taisymas. Patyrę mechanikai. Elektroninis motoro patikrinimas. Vilkikas.

Telef. — GR 6-3134 arba GR 6-3353
Savininkas — Juozas (Joe) Juraitis

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausią pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

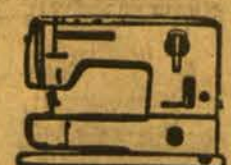
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atidara pirmą ir ketvirtą 9-9 val.; antrą, trečią ir šeštą. nuo 9 iki 6 val. sekmd. atidara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

Siuvimo Mašinos — Dulkių Siurbkliai

• BERNINA
• NECCHI
• ELNA
• VIKING
• PFAFF
• SINGER

ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.

Parduodame, nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurbklus prie namo kaimais ir salygomis. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.

B and B DISTRIBUTING COMPANY
A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners

4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702

Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

Kultūrinė kronika

• **V. Krėvės rankraščių archyvas** Pennsilvanijos universitete. Dr. Vincas Maciūnas, prieš keletą metų baigęs redaguoti V. Krėvės raštų šešiatomį (išleido Liet. Enc. leidykla), ir toliau visą laiką renka medžiagą apie šį mūsų rašytoją. Yra surinkęs — nusikopijavęs daugiau kaip pusantro šimto Vinco Krėvės laišku. Pennsilvanijos universiteto bibliotekoje, kurioje dr. V. Maciūnas dirba, jis nori sukurti lyg ir tam tikrą V. Krėvės archyvą, fotostatinių būdu pagamindamas ir bibliotekon sutelkdamas likusius rašytojo rankraščius ir laiškus. Ligi šiol jau pagaminta daugiau kaip 700 Xerox lapų. Manoma, kad netrukus jų skaičius pakils ligi tūkstančio ar daugiau lapų. Tai labai svarbi medžiaga, nes, išlaikyti pas pavičius savininkus, ji galėtų dingti.

• **Dr. A. Salys, Pensilvanijos univ. profesorius**, gavęs šiai vasarai American Council of Learned Societies kelioninę stipendiją, lietuvių kalbos studijų reikalais liepos mėn. pradžioje išvyksta Vilniun. Keletą savaitų ketina padirbti Lietuvių kalbos ir literatūros institute, taip pat ir Vilniaus univ. bibliotekoje. Kartu vyksta ir profesorius žmona aplankyti savo giminių. Šiuo metu dr. Salys Fordhamo univ. literatūrinėje programoje New Yorko dešto lyginamąją baltų kalbotyrą. Jam išvykus, šį kursą baigs prof. A. Sennas. Jie abu Fordhamo buvo ir pakviesti pakaitais dėstyti.

• **Poetas Vladas Slaitas, gyv.** Londone, Anglijoje, yra parengęs spaudai naują savo eilėraščių rinkinį „Aguonų gaisras“. Ir ši nauja poeto knyga būtų jau įprastos rašytojų apimties — apie 70 psl., tai tokia, kurią poezijos bičiulis gali vienu sykiu patogiai perskaityti ir nepavargstai išspūdišiais gėrėtis. Tenka priminti, kad ateinančių rudenį poetas Vladas Slaitas Anglijos Lietuvių klubo Chicagoje yra pakviestas atvykti Amerikon ir dalyvauti klubo rengiamam literatūros vakarėliui lapkričio 9 d.

Laiškas redaktoriui

Maloningasai, gerbiama Redaktoriau,

Tamstos (ir manieji) gerieji ketinimai kartais užkliūva ant korektūrinių netikėtumų, tad net imu spėlioti, jog mūsų spaustuvėse jau yra užsiveisę išdaigos krečių aivarai, kurie parodo rašiniams nepasitenkinimą, tekstą pamargindami spausdinimo klaidomis ar net ir turinį paversdami tamsiomis mįslėmis.

Toks išdykėlis aivarėlis, matyt, pasidarbavo ir manojo („Draugo“) kultūrinis priedas, VI. 14) apie Tetą ir Petrą Vaičiūnus jausmingo monologo aiškiai nenaudai, net septynias atspausdintų eilutes paversdamas neišsifruojama paslaptimi.

O norėjau, kad sujauktose eilutėse būtų:

— Draminiuose (pas T. Vaičiūniene) vaidmenyse karšto temperamento prasiveržimai; komedinėse rolėse — ploni, bet ryškiau iškeliami išdaigų atspalviai, tirštesnių spalvų apybraižos, sultingas vaidmens piešinys.

Apibūdindamas aktorę, turėčiau prisiimti atsakomybę už viešai skelbiamą charakteristiką. Taj ir leidžia prašyti atspausdinti korektūrinę paslaptį paversti, kad ir neiškiliomis, bet tikresnėmis mano mintimis.

Aiškumo dėlei, atitaisau ir atspausdinau teigimą, kad suartėjimui su P. Vaičiūnu pastūmė jo eilėraščių tomeliai. Minty turėjau:

— Matyt, pastūmė rusų eilėraščių tomeliai, kuriuos rinkdavau, o... Petras Vaičiūnas iš manęs skolindavosi.

(Anuo metu jis dar nebuvo išleides jokio savo kūrybos rinkinio.) Atsiprašydamas už varginimą, su šiltais Tamstai (ir korektoriams) linkėjimais, pagarbiai

Stasys Pilka

Jaunimo centre, Chicagoje. Rašytojas savo sutikimą atvykti jau yra davęs, tad čekiečiams bus įdomi proga išgirsti gyvą Vlado Slaito žodį.

• **Kompozitorius Darius Lapinskas** liepos mėn. pradžioje išvyksta porai mėnesių į Europą. Kelionės rezultatas, kaip atrodo, vėl gali būti D. Lapinsko instrumentinės ir vokalinės kūrybos plokštelės, įgrotos Stuttgarto simfoninio orkestro.

• **Juozo Gruodžio „Jūratės ir Kastyčio“ baletas**, kurio spektaklis su pasisekimu kompoz. Dariaus Lapinsko buvo įkūnytas praėjusį pavasarį Chicagoje, Mar gučio rūpesčiu žadamas pakartoti dar ir ateinančiame sezone. Tariamasi dėl baletinių gastrolių ir su Detroitu.

• **Sekspyro veikalų festivaliai** vasaros scenose. Šios vasaros metu net aštuoni Amerikos teatrai rengia Sekspyro kūrybos festivalius. American Shakespeare Festival Theatre and Academy nuo birželio 17 d. iki rugsėjo 14 d. Stratforde, Conn. vaidins komediją „Daug triukšmo dėl nieko“ ir „Enriką Penktąjį“.

Californijos Sekspyro festivalis įvyksta Los Gatos, Calif. vietovėje nuo VI. 13 iki IX 28 d. Statomi keturi veikalai: „Ričardas III“, „Dvyliktoji naktis“, „Karalius Lyras“ ir „Vasarvėdžio nakties sapnas“.

Champlain Sekspyro festivalyje, rengiamam Burlington, Vermont, bus nuo liepos 22 iki rugpjūčio 30 d. rodomi „Otello“, „Ziemos pasaka“ ir „Ričardas III“ pastatymai.

Colorado Sekspyro festivalis Boulder, Colo. vietovėje rugpjūčio 1-17 d. pakaitom kiekvieną vakarą rodyt „Romeo ir Julija“, „Atkakliosios tramdymą“ ir „Enriko VI“ trečiąją dalį.

Minneapolis, Minnesota Theatre Company stato tragediją „Julijus Cezaris“, New Yorko Sekspyro festivalyje bus rodoma naujame pastatyme komedija „Dvyliktoji naktis“.

Nuo liepos 19 d. iki rugpjūčio 7 d. Oregon Sekspyriniam festivalyje, Ashland, Oregon mieste, bus vaidinami „Audra“, „Romeo ir Julija“, „Dvyliktoji naktis“ bei „Karalius Džionas“.

Tautiniame Sekspyriniam festivalyje — San Diego, Calif. nuo VI. 10 iki IX 14 d. statomos tragedijos „Makbetas“ ir „Julijus Cezaris“, o taip pat ir „Klaudijus komedija“.

Kanados Stratford, Ont. festivalyje, kuris tęsis nuo birželio 9 d. iki spalio 11 d. į šios vasaros repertuarą įtraukti „Hamletas“ ir „Saikas už saiką“.

Garsiosios Britų Kolumbijos mugės metu bus statomas „Hamletas“, ir „Venecijos pirklys“ (VII. 11 - VIII - 30).

• **Lietuvos liaudies meistrų darbų kilmą** paroda suorganizuota okup. Lietuvoje. 164 meistrų pateikė daugybę darbų. Išskirtini esą B. Milaknio, A. Zvirblio, K. Paunksnio medžio drožiniai. Daugelis jų esą aukštos meninės vertės ir juos įsigijo kai kurios įstaigos. Paroda jau buvo Dusetose, Utenoje, Ukmergėje, Kupiškėje, dabar atkeliauja į Rokiškį ir busianti siunčiama į kitas vietas.

G E L E S
Vestuvės, banketai, laidotuvių ir kitokių progų
G U Z A U S K Ų
BEVERLY HILLS GELYNYS
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
Tel. PR 8-0833 — PR 8-0834

MOVING
SERENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto leidžiai ir pilna apdranda.
2047 W. 67th Place — WA 5-8063

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

Scena iš Juozo Gruodžio baletu „Jūratė ir Kastytis“ šiemetinio pastatymo Chicagoje. Nuotr. V. Noreikos

• **Naujos knygos Vilniuje.** Tarp naujų VAGOS leidyklos Vilniuje išleistų knygų yra skelbiamos šios:

Jadvygos Čiurlionytės „Lietuvių liaudies dainų melodikos bruožai“ (334 psl., 2,500 egz.). Nagrinėjami lietuvių liaudies dainų teoriniai klausimai: ritmika, forma, stilistinės savybės ir kt. Darbas apima liet. dainų melodiką nuo seniausių laikų iki pirmojo pasaulinio karo.

Stasio Budrio monografija „Bronius Pundzius“. Pasakojama apie 1959 m. mirusio skulptoriaus gyvenimą ir kūrybą. (126 psl., 4,000 egz.).

Vienuoliktasis „Literatūros ir Meno metraštis“ (278 psl., 3000 egz.). 1968 metų kultūrinio - visuomeninio gyvenimo faktų apžvalgos viešojo versija.

Šios rūšies leidinių tiražai labai kuklūs. Tuo pačiu metu iš-

leisčių kelių vertimų (iš rusų) tiražai po 15,000, o dvi knygelės vaikams — po 50,000. (E) laipsniui. Jo tema — „Vandens tiekimo Lietuvos higieniniai klausimai“.

• **J. Štarkas Vilniaus universiteto medicinos fakulteto tary-**

boje sėkmingai apgynė disertaciją medicinos mokslų daktaro laipsniui. Jo tema — „Vandens tiekimo Lietuvos higieniniai klausimai“.

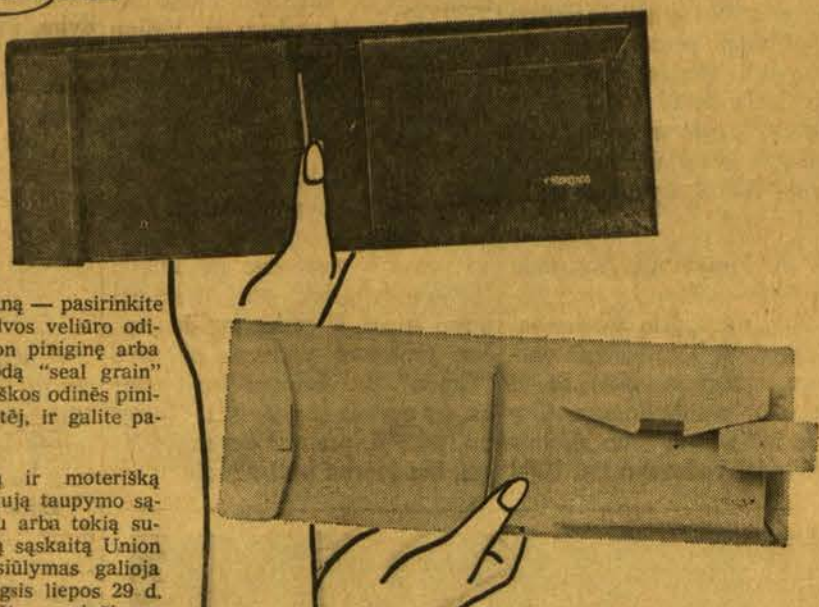
Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.
Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875
J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5.

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET Tel. — OA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS
RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAIŠYMAS
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

FREE LEATHER BILLFOLD

by HERITAGE

Gaukite nemokamai dovaną — pasirinkite — ar gražią „bone“ spalvos veliuro odinę moterišką Constellation piniginę arba labai gražią vyrišką juodą „seal grain“ odinę piniginę. Šios praktiškos odinės piniginės yra dovaninė dėžutė, ir galite pasirinkti.

Galit pasirinkti vyrišką ir moterišką piniginę, kai atidarote naują taupymo sąskaitą su \$200 ar daugiau arba tokią sumą padedatį jį turimą sąskaitą Union Federal bendrovėje. Pasilūpimas galioja nuo birželio 12 d. ir baigsis liepos 29 d. Viena dovaną šeimai. Paštu nesuimčiame.

UNION FEDERAL LOWERS MINIMUM ON SAVINGS CERTIFICATES

5 1/4%

Metinis nuosimtis už sertifikatus

Savings certificates su 6 ar 12 mėn. „maturity“ galima gauti su nuosimčiais išmokamais, kai sueina terminas. Išduodami \$5,000 minimum sumoje. Sertifikatai užvedami bet kokiame doleriniame skaičiuje virš \$5,000.00. Nuosimčiai kredituojami sąskaitai ir sudėtinia apskaičiuojami „maturity“ laiku, arba siunčiami čekiu, jei reikalausite.

4 3/4%

Metinis nuosimtis už „passbook“ sutaupas

Reguliaros „passbook“ taupymo sąskaitos pelno 4 3/4% nuosimčių už metus. Kai nuosimčiai paliekami sąskaitoje, jie yra sudėtinai apskaičiuojami ir jūsų pelnas aktualiai tampa 4.81% aukščiausias valstybėje už šitokios rūšies apdraustą taupymo sąskaitą. Pinigai padėti iki 10 d. bet kokio mėnesio pelno nuosimčius nuo to mėnesio pirmos dienos.

UF UNION FEDERAL SAVINGS

3430 South Halsted Street • Chicago, Illinois 60608 • Phone 523-2800
Albert J. Aukers, President

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4% **4 3/4%**

Mokamas už Vieną Mėn. Certificatų sąskaitas Minimum \$9,000.00

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS TĖVAS IR SŪNUS MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYNS MODERNIOS KOPLYČIOS:

2533 West 71st Street Tel. 476-2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON SAVININKO

SAINT CASIMIR MONUMENT CO.

3914 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.

Tel. — CEDarcrest 3-6335

Vienas blokas nuo kapinių.

E U D E I K I S LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid

TRYNS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS:

4330-34 South California Avenue Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue Telefonas — YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

LACKAWICZ IR SŪNUS
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-0672

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1139-1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1093

Moterų Gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill. 60629
Tel. 925-5988

Prof. dr. Vanda Tumėnienė prisimenant

Gyvenusi ir dirbusi Lietuvos vaikui

K. LEONAITIENĖ

Liet. Mot. klubų federacijos Chicago klubo narių susirinkime kilo mintis paminėti žymesnes lietuves moteris, aktyviai dirbusias kultūrinę ir visuomeninę veiklą. Tuo norima išryškinti lietuves moters įnašą į tą trumpą Lietuvos laisvės žydėjimo laikotarpį. Vienų vardai yra žinomi ir spaudoj kartais paminimi, bet daugelis gyvenimo dulkių liko apnešti ir pamiršti.

Šį kartą bent trumpais bruožais perbėgsiu Vytauto Didžiojo universiteto profesorės ir pediatrės pradininkės dr. Vandos Tumėnienės-Mingailaitės gyvenimą. Ji su kaupu atidavė duoklę savo tėvynei ir kūringiausias metus paskyrė Lietuvos vaikui.

Jaunystės kelias

Vanda Mingailaitė gimė Anykščių apylinkėse, Šbavėnų dvare inteligentų Mingailų šeimoje. Aukštasis mokslų viršūnės pasiekti Vandai kelias buvo sunkus, nes šeima gausi, o ištekliai menki.

1898 m. su atsižymėjimu baigusi Kauno mergaičių gimnaziją grįžta į tėviškę. Namuose tenka sugaišti keletą metų ir užsidirbti pinigų tolimesnėms studijoms. 1902-1905 m. V. Mingailaitė jau Petrapily studijuoja Gamtos-Matematikos fakultete. Tuo pat metu vakarais į lanko medicinos paskaitas, privačiai mokosi lotynų kalbos ir ruošiasi medicinos studijoms. Materialiai sunkiai verčiasi, todėl duoda privačias pamokas, vėliau dirba pastovų pradžios mokyklos mokytojos darbu, bet studijų nenutraukia. "Sustoti pusiaukelėje nebuvo mano būdas", ji rašo savo atsiminimuose, ir suoliais eina pirmyn.

1906 m. Mingailaitė jau Šveicarijos garsiam Berno universitete bando medicinos fakultetą. Pirmaisiais metais vakarais tęsia Petrapily pradėtą matematiką ir dar filosofijos paskaitas kituose fakultetuose. Materialinės sąlygos čia dar sunkesnės, bet ryžtingai nugalė visus kliūti ir 1911 m. baigia Berno universitetą medicinos daktarės laipsniu. Tais pat metais ji grįžta Petrapilį, išlaiko valstybinius egzaminus ir gauna teisę verstis medicinos praktika. 1912 m. dr. V. Mingailaitė grįžta vėl į vakarų Europą ir dirba įvairiose vietose: Berno univ. vaikų klinikoje, Davow vaikų sanatorijoje, Grenoblio mės to ligoninėje. Čia ji susitinka Justiną Tumėną ir tais pat metais už jo išteka.

Gydytojos darbas

1915 m. dr. V. Mingailaitė - Tumėnienė dirba Rusijoje: Novgorode, vyriausia chirurginės karo ligoninės vedėja ir 1917 m. Maskvos miesto ligoninėje chirurginiam moterų skyriui. Pirmaisiais savo darbo metais dr. V. Tumėnienė plačiai susipažino ne tik su vakarų Europos, bet ir su Rusijos medicinos institucijomis ir įgijo daug patyrimo ir žinių įvairiose medicinos srityse.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę 1918 m. dr. Tumėnienė grįžta į karo nualintą ir svetimų priespaudos išvargintą tėvynę jau

su plačia patirtimi ir įsijungia į sunkų gydytojos darbą. Sakau — sunkų, nes tuo metu Lietuvoje siautė ligos, epidemijos, atvežtos iš Sov. Rusijos grįžtančių pabėgėlių, o nei vaistų, nei medicinos personalo, nei kur guldyti ligonius nebuvo.

Visuomeninė veikla

1920 m. dr. V. Tumėnienė dirba Sveikatos departamente, kaip sanitarinio skyriaus viršininkė ligi 1924 m. Bedirbdama ten ji mato skurdą, higienos ir maisto stoką tik atsitikiantiam krašte. Ligos plito, žmonės mirė. Ypačiai atkreipė jos dėmesį didelis vaikų mirtingumas, kas, atrodo, ir paskatino ją stoti į ryžtingą kovą gelbėti Lietuvos atžalą. Be tarnybinių pareigų daktarė įsijungia ir į visuomeninę veiklą. Ji organizuoja ir aktyviai dirba įvairiose moterų dr. Jose: L.M. baigusių aukštąjį mokslą, Lietuvos abolicionistų, Moterų taryba, Motinos ir vaiko sąjunga ir į eilę kitų. Ji ruošia ciklus paskaitų, rašo straipsnius, leidžia leidinius daugiausia vaikų auklėjimo ir sveikatos klausimais. Jos leidinys "Tavo kūdikis" buvo plačiai naudojamas ir daug padėjo motinoms auginti vaikus. Daktarės platus akiratis nesiriboja vien pediatrija — ji veda kovą ir kitose medicinos srityse, kovoja su alkoholizmu, venerinėm ligom ir beplintančia džiova.

Mokslo srityje

Daug sumanumo ir energijos dr. Tumėnienė parodė kurdama ir vadovaudama pediatrijos institucijoms Lietuvoje. 1923 m. universiteto med. fakulteto tarybos prašoma ji organizuoja universitete pediatrijos katedrą ir rudens semestru pradeda skaityti paskaitas. 1924 m. ji steigia valst. vaikų ligoninę ir eina direktorės pareigas ligi 1940 m. Jos iniciatyva įsteigta Liet. Vaikų gydytojų draugija, kurios tikslas plėsti pediatrijos mokslus ir tobulinti pediatrijos specialistus Lietuvoje.

1930 m. univ. med. fak. taryba, įvertindama dr. Tumėnienės

D. Tarabildienė

Pirmoji mokykla (lino raizginys)

mokslo nuopelnus Lietuvoje, suteikia jai extraordinarinės prof. laipsnį ir 1941 m. ordinariją. Be pagrindinių uždavinių savam krašte, prof. Tumėnienė atstovauja Lietuvai užsieny. Tarp tautiniam ped. kongrese Stockholme, Vichy ir Romoje, kaip oficiali Lietuvos atstovė. Kiekviena proga būdama užsieny lanko garsiausias Europos universitetų vaikų klinikas Berlyne, Romoje, Zueriche, Paryžiuje, taip pat ir žymesnių profesorų paskaitas. Grįžus su naujaisiomis medicinos žiniomis ji darydavo pranešimus L. V. gydytojų draugijai. Laisvos Lietuvos laikotarpio darbu dirbo buvo plati, prof. Tumėnienės uždaviniai atlikti dideli ir palikti ryškūs pėdsakai pediatrijos srityje. "Jaunystėje pasižadėjau aš visą savo darbą visas jėgas skirti medicinai", ji rašo savo atsiminimų knygoje. Ji tai ištesė. Gimsta vis naujos idėjos, vykdomi nauji darbai.

1934 m. Panemunės kvapiam pušyne Basanavičiaus parko pakrašty išdygsta nauja moderniai įrengta prof. V. Tumėnienės vardu vaikų sanatorija. 1937 m. ji praplečiama, patobulinama. Grynai savo iniciatyva, savo lėšomis ji įkūrė ir jai vadovavo ligi 1944

m. Tai buvo sanatorijos žydėjimo laikotarpis. Per ją pereinavo per metus šimtai silpnusių Lietuvos vaikų. Metai iš metų, profesoriai vadovaujant, pediatrijos institucijos plečiamos, vaikų mirtingumas, kaip statistika rodo, kas metai mažėja. Čia tenka prisiminti ir jos taktinius dr. A. Birutienę ir dr. V. Tercijoną, kurie per visą laiką sutartinai dirbo valst. vaikų ligoninėje su dideliu rūpestingumu ir pasižventimu Lietuvos vaikams.

Svetimuose kraštuose

Atsidūrus Vokietijoje prof. Tumėnienė dirbo savo srityje. Organizuoja Nuernberge Vaikų sanatoriją ir jai vadovauja. Vėliau Heilbronne ligoninėje vadovauja taip pat vaikų skyriui.

Jau vyresnio amžiaus likimo atbūsta į JAV dar keletą metų dirbo Dixon valst. ligoninėje. 1954 m. profesorė galutinai atsiskiria su savo profesija, su kuria buvo suaugęs visą savo gyvenimą. Neabejotina, kad kurį laiką jai buvo sunki ši pilka kasdienybė, bet profesorė vadovaujasi savo "Credo". Kol žmogus kuria, dirba, jis gyvena ir nesensta. Nesvarbu, sako ji, pratesti gyvenimą ilgai, bet svarbu būti naudingu vi-

suomenės nariu. Savo gyvenimo saulėlydį ji paskyrė kūrybai. Pastaruoju metu ji yra išleidusi: "Mano atsiminimai", "Vaiko sveikata" ir "Justinas Tumėnas". Taip pat mūsų spaudoje dažnai randami jos naudingi ir įdomūs straipsniai daugiausia vaiko sveikatos ir auklėjimo klausimais. Šiuo metu prof. dr. V. Tumėnienė gyvena Chicagoje ir, kaip matyti, tebekuria, tebedirba ir yra dar labai naudingas lietuvių visuomenės narys.

Prierašas

Nesijaučiu gerai atlikus uždavinį, kurį mane įgalino L.M. K. Federacijos Chicago klubo valdyba, nes nepajėgiau gerai apibūdinti prof. Tumėnienės nuveiktų darbų. Jų buvo daug. Vyresnioji karta neabejotinai žino jos įnašą Lietuvai, o jaunesnei linkėčiau pažinti jos veiklą ir pasekti jos ryžtą besiekiant mokslo viršūnių. Sustot pusiaukelėje — nebuvo jos būdas.

K. L.

• Nuomonės apie knygas ir tiražus okupuotoje Lietuvoje. Lietuvos mokyklose kadaį vartotame logikos vadovėlyje buvo toks klaidingas išvados pavyzdys: "Važiuojant per Belgiją galima daug pamatyti. Aš išties naktį važiuoju per Belgiją. Taigi aš daug pamatau..."

Panašia logika prasidėjo spaudos komiteto pirmininko pavaduotojo M. Požarsko pranešimas Vilniuje sušauktam kultūrininkų suvažiavimui. "Draugai", — sakė jisai, — "pagal tai, kiek kurioje šalyje gyventojų skaito knygas, sprendžiama apie to krašto kultūrą. Tarybų Sąjunga priklauso prie tų šalių, kuriose skaitoma daugiausia..."

Požarskas pamiršo, kad kultūros mastas glūdi ne tiek knygų skaičiuje, kiek jų kokybėje. Jei kokybė, kaip naktis, tai skaičius nieko gera neįrodo. M. Požarskas, tačiau, matuoja tik skaičiais. Esą, "Niekad Lietuvoje nebuvo išleidžiama tiek knygų, kaip dabar. Kasmet jų išeina apie 2000 pavadinimų, o tiražas siekia 15-000,000 egzempliorių".

Vilniaus universiteto docentas K. Sinkevičius šiek tiek kritiškiau akim pažvelgė į tuos skaičius. Anot jo, "Minties" ir "Vagos" leidyklos kasmet išleidžia po

Moterystės problemomis

Kokia dabartiniu metu yra svarstymų laisvė Bažnyčioje, gali būti gyvu liudijimu pasirodymas knygos "Contraception: Authority and Dissent" (redagavo Charles E. Curran, išleido Herder and Herder, New York, N. Y. 1969 m., 237 psl., 6.50 dol.). Kaip jau antraštė sako, knyga yra skirta gimimų kontrolės klausimui svarstyti. Knyga paruošta jungtinėmis jėgomis. Čia rašo religijos prof. Stanfordo universitete R. Brown, Downside abatijos Anglijoje prof. J. Coulson, Alfonsiana (Romoje) akademijos moralinės prof. B. Haring, Georgetowno Medicinos mokyklos ginekologijos prof. A. Hellegers, Sv. Juozapo semin. dogmatinės teol. prof. J. Komonchak, JAV Katalikų univ. moral. teologijos prof. D. Maguire, Californijos universiteto teisių mokyklos prof. J. T. Noonan, Cornell univ. istorijos prof. B. Tierney. Veikalą redagavo JAV Katal. univ. moralinės prof. Ch. Curran. Taigi, kaip matome, vis mokslo autoritetai.

Jie šiame veikle išryškina popiežiaus autoritetą, bet drauge ir atkreipia dėmesį į tai, kad tuose

dalykuose, kurie nėra dogmos, popiežiaus pareiškimai, nors ir yra svarbūs bei giliai dėmesio verti, bet jie neįpareigoja tikinčiųjų sąžinės. Todėl ir kas liečia gimimų kontrolę, kaip tai yra išdėstyta enciklikoje "Humanae Vitae", katalikai savo sąžinės reikaluose gali priėti išvados, kad gimimų kontrolė nėra visada neleistina. Knygoje iškeliama faktai, kad įvairiais klausimais naujos gyvenimo sąlygos įnešė naujų sprendimų, pvz. kad ir palūkanų ėmimo klausimu, kas pirmaisiais krikščionybės amžiais buvo draudžiama. Panašiai dabartinis sprendimas ir Galilėjaus klausimu yra kitoks. Knygoje pažymimas 650 JAV teologų pareiškimas, pagal kurį "yra bendras Bažnyčios mokslas, jog katalikai gali turėti skirtingą nuomonę nuo autoritatyvinio, bet ne neklaidingo Bažnyčios magisterijos mokslo, kai tam yra pakankamo pagrindo".

Klausimas komplikotas ir jautrus, bet kada tą pažiūrą skelbia katalikų aukštosios mokslo įstaigos autoritetai, negalime jos ignoruoti.

J. Pr.

Iš moterų pasaulio

★ Juzė Daužvardienė, garbės viešnia Amerikos Lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos moterų pag. vieneto visuotiniame susirinkime birželio 1 d. Elenos ir inž. Tado Varankų sodyboje Clarendon Hills, pravedė įdomų pasikalbėjimą apie Lietuvos konsulo paskirtį ir gen. konsulo veiklą Chicagoje. Narėms duodant paklausimus, buvo sužinota, kad, pavyzdžiui, vien per gegužės mėnesį gen. konsulas su ponia dalyvavo: mišiose už mirusį Bolivijos prezidentą, gen. Mock pagerbime, Valonio pagerbimo bankete, vakarienėse, pagerbiant Kolumbijos gen. konsulą ir Liberijos gen. konsulą, Am. medicinos sąj. konferencijoje ir pietuose, Chicago Lawn patriotinės dienos parade, Cook apskr. gail. seserų mokyklos 50 m. sukakties arbatėlėje ir t. t., neskaitant visų lietuviškų rengimų (ir išskaityta tik dalis). Intensyvi korespondencija su lietuviu ir kitataučiais apie Lietuvą (apie 2500 laiškų

kasmet). Vertimai ir įvairių dovienujų išdavimai (1800 nuo 1940 m.). Išdavimas bei prailgimas lietuviškų pasų Lietuvos piliečiams, gyv. JAV-ese arba kur nėra lietuviškų konsulatų. Paieškosimas giminių bei draugų, reprezentavimas lietuvių teismuose. Žodinė ir rašytinė informacija apie Lietuvą. Paskaitos klubuose, mokyklose, per radiją ir televiziją. Straipsniai įvairiems laikraščiams, parodos, eksponatų skolinimas ir pan. Dalyvavimas įvairiuose kultūrinuose renginiuose ir t. t.

★ Dail. Nijolė Baniienė paruošė projektą, pagal kurį buvo atspausdintos atvirutės su stilinga lietuviška antgalve, kviečiant Am. Liet. inž. ir arch. sąj. Moterų pagalbinio vieneto nares į susirinkimus.

★ Chicago Lietuvos moterų klubo ruošiamame Gintaro baliu je šįandien vakare South Shore Country klubo salėje devynių (lietuviško laimingo skaičiaus) debutančių pristatymė dalyvavo ir pereinų metų debutantės. Jų būta visos tuzinas: Irena Miesevičiūtė-Mitchell, Sandy Kobey, Joan Kincinaitė, Silvija Kudirkaitė-Suva, Mary Cheryl Cernak, Longina Kutchins, Christine Austin, Jacqueline Schulmistras, Andrea Gudėnaitė-Mazel, Paulette Petrosus ir Joann Poshka.

• Vaikų muzikos mokyklos

Lietuvoje. Tenai jų yra prieštiga net 60. Tai didelis skaičius, leidžias pasididžiuoti, kad Lietuvoje niekad nebuvo taip plačiai mokoma muzikos... Bet skaičius tokiems dalykams nepatikimas mastas. Muzikas Jonas Švedas kultūrininkų suvažiavime tvirtino, kad tos vaikų muzikos mokyklos nesugeba mokinių išmokyti muzikos tiek, kad jie tikėtų stoti ir aukštesnės muzikos mokyklas. Be to, jose blogai dėstomi bendrojo lavinimo dalykai, tad tėvai nenori į tokias mokyklas vaikų iš viso leisti. Į konservatoriją ir penkias vidurines muzikos mokyklas, sako Švedas, stoji labai jau nedaug mokinių. Rezultatas — "respublikoje labai trūksta muzikantų".

• Giedrė Kaukaitė, vis labiau garsėjanti Lietuvos operos solistė, buvo nuvykusi į Italiją ir dainavo dviejuose La Scalos operos spektakliuose: dainavo arfais iš Verdi "Otelo" ir Puccini "Madame Butterfly" operų. Kiek anksčiau solistė buvo premijuota Budapešte.

PAPROČIAMS KEICIANČIS

Vyresnio amžiaus motinos savo jaunystėje susigėdusios, rausdavo. Dabar jų dukros gėdinasi gėdingo nuradimo.

Balzeko muziejaus moterų vieneto narių verbavimo ir rbatėlėje dalyvavo (iš dešinės sėdi): A. Rūgytė, Vaitėkūnienė, P. Vaitaitienė, S. Džiugienė. Stovi iš kairės: B. Briedienė ir V. Tumasonienė.

Nuotrauka J. Kasakaitės